

ZUZUE

Zuzue wiko Moizez hekuzaromo kury

¹ Amo 'ar mehe Moizez a'e, Tupàn hemiruze'eg Tupàn pe uma'ereko ma'e a'e, umàno a'e kury. Na'e Tupàn uze'eg Zuzue Nun ta'yr pe a'e kury. Zuzue a'e, a'e 'ym mehe wiko Moizez ipytywà har romo a'e.

² — Moizez heremiruze'eg umàno kwez a'e kury, i'i Tupàn Zuzue pe. — A'e rupi ne nehe kury, ko teko paw a'e wà nehe no, pezemuàgà'ym nehe kury. Ta'e pe peahaw putar yrykaw Zotàw her ma'e nehe kury xe. Peixe putar a'e ywy rehe nehe, peme heremimono ràm rehe nehe, Izaew izuapyapyr wanupe heremimono ràm rehe nehe kury, i'i Tupàn Zuzue pe.

³ — Aze pepyrog amo ywy rehe pepy pupe nehe, amono putar a'e ywy peme nehe, Moizez pe heremimume'u kwer rupi katete nehe.

⁴ Ko rupi peywy uzypyrog ywyxiguhu pe nehe. Oho putar ywy Irimano her ma'e pe nehe. Kwe rupi uzypyrog yrykawhu Ewparat her ma'e pe nehe. Oho putar Mezitehàn yryhu pe nehe no, yryhu kwarahy heixe haw kutyr har pe nehe no. Pepyhyk putar Ete izuapyapyr waiwy paw nehe no. Ta'e waiwy a'e xe, ywy heremimono ràm myter pe tuz a'e xe.

⁵ Nereko mehe nehe, nemàno 'ym mehe we nehe, ni amo teko nupuner kwaw nereitykaw rehe wà nehe. (Izaew izuapyapyr wiko putar a'e ywy wazar romo wà nehe. Ereiko putar

waneruze'egar romo nerekuwe mehe nehe.) Aiko Moizez hehe we har romo ihe. Nezewegatete aiko putar nerehe we har romo ihe nehe no. Nuruezar pixik kwaw ihe nehe. Napuir pixik kwaw newi nehe, i'i Tupàn Zuzue pe a'e.

⁶ — Nekàg nehe, ekyze zo ma'e wi nehe. Ta'e ereraha putar ko teko a'e ywy rehe nehe xe. Ere-muigo kar putar a'e teko a'e ywy izar romo ne wà nehe no. Ta'e amume'u tuwe ko ywy waipy wanupe kwehe mehe ihe xe.

⁷ Nekàg nehe, ekyze zo ma'e wi nehe. Nema'enukwaw katu heze'eg heremiruze'eg Moizez pe imono pyrer rehe nehe. Amono a'e ze'eg newe no. Eruzar katu a'e ze'eg nehe. Eata katu herape rupi nehe. Ezewyr zo ko rupi nehe, ezewyr zo kwe rupi nehe. Epytu'u zo heze'eg heruzar ire nehe. Nezewe mehe wyzài ywy rehe wyzài tawhu pe neho mehe nereko haw ikatu putar nehe. Xò ikatuahy ma'e zo uzeapo putar newe nehe.

⁸ Heze'eg imuapyk pyrer a'e nehe, epytu'u zo hehe neze'eg ire nehe. Nema'enukwaw katu a'e ze'eg rehe tuweharupi nehe, 'aromo nehe, pyhaw nehe no. Nezewe mehe erekwaw katu putar heze'eg imuapyk pyrer nehe. Nezewe mehe ereruzar putar nehe no, upaw rupi nehe no. Nezewe mehe uzeapo putar ikatuahy ma'e newe nehe. Neremiapo rà m ikatuahy putar nehe no.

⁹ — Nekàg nehe, ekyze zo ma'e wi nehe, a'e kwez newe kury. Ekyzeahy zo (a'e ywy rehe har wanuwi nehe). Nerury'ar zo nehe. Ta'e ihe nezar romo aiko putar wyzài neho àwàm me ihe nehe xe, i'i Tupàn Zuzue pe.

Uzemuàgà'ym Zotàw 'yahaw paw rehe wà

¹⁰ A'e rupi Zuzue uze'eg teko waneruze'egar wanupe a'e kury.

¹¹ — Peata teko waneko haw rupi teko wanupe peze'eg pà nezewe nehe ty wà, i'i wanupe. — Pemuàgà'ym pema'e nehe ty wà, peze wanupe nehe. — Kutàri henataromo na'iruz 'ar pawire peahaw putar Zotàw yrykaw xe nehe. Peixe putar a'e ywy rehe nehe. Pepyhyk putar a'e ywy nehe, izar romo peneko pà nehe. Ta'e Tupàn pezar umur putar a'e ywy peme a'e nehe xe, izar romo pemuigo kar pà a'e nehe xe, peze wanupe nehe, i'i Zuzue tuwihawete wanupe.

¹² Uze'eg wi Zuzue Humen izuapyapyr wanupe, Kaz izuapyapyr wanupe no, amo Manaxe izuapyapyr wanehe har wanupe no.

¹³ — Pema'enukwaw Moizez Tupàn Zanezar hemiruze'eg ize'eg awer rehe nehe. — Tupàn pezar pemupytu'u kar putar a'e nehe. Umur putar ko ywy peme a'e nehe.

¹⁴ Penemireko a'e wà nehe, pena'yr penazyr a'e wà nehe no, peneimaimaw a'e wà nehe no, upuner putar upyta haw rehe ywy Zotàw huwake har kwarahy hemaw kutyr har rehe a'e wà nehe, ywy Moizez peme imur pyrer rehe a'e wà nehe. Pe awakwer zauxiapekwer peahaw putar yrykaw peànàm wanenataromo nehe, petakihepuku waneraha pà nehe. Peàro putar peànàm yrykaw waz rehe pe wà nehe.

¹⁵ Pepytywà a'e ywy rehe har wàmàtyry'ym mehe pe wà nehe, aze upyhyk tuwe ywy Tupàn hemimur kwer wà nehe, xo a'e mehe zo pepuner

peywy pe pezewyr haw rehe nehe. Xo a'e mehe zo pepuner ywy ipyhykaw rehe nehe, Moizez Tupàn Zanezar hemiruze'eg hemimur kwer ipyhykaw rehe nehe. A'e ywy Zotàw yrykaw huwake kwarahy hemaw kutyr har huwake tuz a'e, i'i Zuzue wanupe.

¹⁶ Na'e uze'eg Zuzue pe a'e wà. — Uruzapo putar tuwe ma'e neze'eg rupi katete ure nehe. Oroho putar tuwe wyzài tawhu pe wyzài ywy rehe ure nehe no.

¹⁷ Ureruzar tuwe Moizez ze'eg. Nezewegatete ureruzar putar tuwe neze'eg ure nehe no. Tupàn nezar wiko Moizez rehe we tuweharupi a'e. Tuwe hekon nerehe we tuweharupi nezewegatete nehe no.

¹⁸ Aze neze'eg iro amo pe nehe, aze nuweruzar kwaw amo neze'eg nehe, uruzuka putar a'e teko ure nehe. Nekàg tuwe nehe. Ekyze zo ma'e wi nehe, i'i Zuzue pe wà.

2

Omono kar Zuzue ywy rehe ume'e ma'e Zeriko pe wà

¹ Amo 'ar mehe Zuzue Nun ta'yr wenz mokoz awa uzeupe wà kury, Xixin tawhu pe waneko mehe wà kury. — Peme'egatu zàmim peho ywy yrykaw waz rehe nehe. Peme'egatu tuwe tawhu Zeriko her ma'e rehe nehe no, i'i wanupe. A'e rupi oho wà. Wixe oho amo kuzà wyzài hàpuz me wà. Upyta a'e pe hàpuz me wà. Ha'aw a'e kuzà her romo a'e.

² Zeriko tawhu pe har ukwaw wahem awer wà. A'e rupi uze'eg oho uwihawete pe wà. —

Tuwihawete, i'i izupe wà. — Amo Izaew zuapyr uhem xe kwez kutàri wà, pyhaw wà. Ume'egatu putar zaneywy rehe wà nehe.

³ A'e rupi Zeriko pe har wanuwihaw omono kar uze'eg Ha'aw pe kury. — A'e awa neràpuz me wixe ma'e kwer a'e wà, erur katu pe neràpuz wi ne wà nehe, ta'e ur xe zanejàgaw hexak pà zaneywy hexak pà a'e wà xe, i'i izupe.

⁴ Kuzà umim a'e mokoz awa waneraha pà a'e wà. A'e re uze'eg zauxiapekwer wanupe. — Azeharomoete a'e awa ur heràpuz me wà. Nakwaw kwaw wanexak mehe ihe, nakwaw kwaw waneko haw ihe no.

⁵ Karuketea'i mehe, tawhu pe har uwàpytym ukenaw pàrirogaw rehe har wà. Iwàpytym etea'i mehe we a'e mokoz awa uhem oho tawhu wi a'e wà, i'i mua'u wanupe. — Nakwaw kwaw waho awer ihe. Pezàn peho wanaikweromo nehe. Aze ru'u pepyhyk putar pe wà nehe, i'i mua'u kuzà zauxiapekwer wanupe.

⁶ A'e 'ym mehe we weraha zàmim kuzà a'e mokoz awa wà, wàpuz 'aromo wamim pà wà. Heta amanezuràn irin her ma'e tetea'u a'e pe imonokatu pyrer. Umim awa amanezuràn wy pe wà.

⁷ A'e rupi zauxiapekwer uzàn oho pe rupi wà, a'e mokoz awa a'e ywy rehe har wakàgaw rehe ume'egatu ma'e wanekar pà wà. Wata oho pe Zotàw yrykaw ahaw paw kutyr oho ma'e rupi wà. Tawhu wi wahem ire tàrityka'i tawhu pe har uwàpytym ukenawhu wà. (Ta'e ukyze katu wà kury xe).

⁸ A'e mokoz awa waker 'ym mehe we kuzà uze-upir wi wàpuz 'aromo kury.

⁹ Uze'eg wanupe. — Tupàn umur putar ko ywy paw peme a'e nehe. Akwaw imur àwàm ihe. Ure xe har ure, urukyze katu tuwe pewi ure. A'e rupi teko ko ywy rehe wiko ma'e paw umàno etea'i pewi ukyze pà a'e wà.

¹⁰ Tupàn pezar umuxinig 'y Yryhupiràg pupe har peme a'e. Uruenu imuxinig awer imume'u haw. A'e rupi pepuner Ezit ywy wi pehemaw rehe. Pezuka mokoz tuwihawete pe wà no, Amohe ywy rehe har peata mehe wà no. Xeom, Og, tuwihawete waner romo wà. Pemumaw wanemiruze'eg awer paw pe wà no. Zotàw yrykaw ywaz rehe arer kwarahy hemaw kutyr arer romo wanekon wà.

¹¹ Penemiapo kwer henu mehe urumàno etea'i urekyze haw rehe. Ure paw urupytu'u urekàg ire pekàgaw imume'u awer henu mehe ure. Ta'e Tupàn pezar a'e 'y, ywak rehe har wazarete romo hekon a'e 'y, ywy rehe har wazarete romo hekon a'e 'y.

¹² Pemume'uahy tuwe ko penemiapo ràmm Zanezar henataromo nehe 'y wà. — Xo ikatu ma'e uruzapo putar neànàm wanupe nehe, ta'e xo ikatu ma'e erezapo kwez urewe ne xe, peze tuwe ihewe nehe 'y wà. — Pexak kar amo ma'e ihewe nehe, pekatu haw ikwaw kar pà ihewe azeharomoete nehe.

¹³ Pezuka zo heru nehe, pezuka zo hehy nehe. Pezuka zo heryker hekypy'yr wà nehe, hekywyr wà nehe. Pezuka zo heànàm wà nehe. Urepyro pe uremàno àwàm wi upaw rupi pe nehe. Ma'e

peyak kar putar ihewe urepyro àwàm hexak kar pà ihewe nehe, i'i wanupe.

¹⁴ — Urereko haw umekuzar putar peneko haw nehe, i'i tuwe awa izupe wà. — Aze neremume'u kwaw ureremiapo kwer zauxiapekwer wanupe nehe, a'e mehe uruzapo putar ikatu ma'e peme pezuka 'ym pà peywy rehe urehem mehe nehe. Ta'e Tupàn Zanezar umur putar ko ywy urewe a'e nehe xe, i'i izupe wà. Waze'eg ikatu izupe.

¹⁵ A'e rupi upytywà wà. Umuezyw kar kyhàhàm uken rupi kury, ta'e hàpuz pàrirogaw rehe hin a'e xe.

¹⁶ Uze'eg wanupe. — Peho ywytyruhu rehe nehe 'y wà. A'e rupi penekar har napenexak kwaw wà nehe. Pemumaw na'iruz 'ar ywytyr rehe pezeàmim pà nehe. A'e re zauxiapekwer uzewyr putar xe wà nehe. A'e mehe pepuner putar peata wi haw rehe nehe, i'i wanupe.

¹⁷ — Urumume'uahy ko ureremiapo rà m kwez newe.

¹⁸ Peywy rehe ureixe mehe nehe, pezàpixipixi ko kyhàhàm ipiràg ma'e uken neràpuz me har rehe nehe. Uruezyw putar oroho a'e uken rupi ure nehe kury. Aze uruexak a'e kyhàhàm ipiràg ma'e xe nehe, urupyro putar ure nehe, urupyro putar neànàm ure nehe no: neru, nehy, nekywyr wà, neànàm paw wà. Urupyro putar upaw rupi ure wà nehe, aze neràpuz me wiko a'e 'ar mehe wà nehe. Aze nàn kwaw nehe, nurupyro kwaw wà nehe.

¹⁹ Aze amo neànàm uhem neràpuz wi tawhu myter rupi nehe, uzezuka kar ma'e romo wiko putar nehe. Nurupyro kwaw nehe. Nuruzeagaw kwaw ipyro pà nehe. Aze peànàm wiko neràpuz

me a'e 'ar mehe wà nehe, aze nurupyro kwaw amo nehe, uruiko putar wazuka kar har romo Tupàn henataromo nehe.

²⁰ Aze eremume'u ureremiapo kwer zauxiapekwer xe har wanupe nehe, urupuner putar newe ureremimume'uahy kwer ihaw paw rehe nehe, i'i izupe wà.

²¹ — Ikatu, i'i wanupe. — Tuwe ma'e paw uzeapo peze'eg rupi nehe, i'i wanupe. A'e mehe omono kar a'e awa a'e wi wà kury. Uhem a'e wi wà. Uzàpìxìpìxì Ha'aw kyhàhàmpìràg uken rehe.

²² A'e wi wahem ire oho ywytyruhu pe wà. Umumaw na'iruz 'ar a'e pe upyta pà wà. Wanekar har zauxiapekwer a'e wà, wekar oho waiko paw rupi a'e ywy rehe wà. Uzewyr wanexak 'ym pà wà.

²³ A'e rupi a'e mokoz awa uzyppyrog uzewyr pà wà kury. Wezyw ywytyruhu wi wà. Wahaw yrykaw wà no, Zuzue Nun ta'yr pe uhem pà wà. Umume'u uzeupe uzeapo ma'e kwer paw izupe wà.

²⁴ — Azeharomoete Tupàn Zanezar umur putar a'e ywy paw zanewe a'e nehe kury. Teko a'e ywy rehe har paw umàno etea'i zanewi ukyze pà a'e wà, i'i Zuzue pe wà.

3

Teko wahaw Zotàw yrykaw wà

¹ Izi'itahy Zuzue a'e, Izaew izuapyapyr paw a'e wà no, uhem oho Xixin wi uker awer wi a'e wà kury. Wata oho Zotàw yrykaw kutyr wà. Umupu'àm wàpuzràn yrykaw iwyr wà, ta'e uze-muàgà'ym waiko yrykaw ahaw paw rehe wà xe. Upyta a'e pe wà.

² Na'iruz 'ar pawire teko waneruze'egar wata oho uker haw rupi wà.

³ Uze'eg oho nezewe Izaew izuapyapyr wanupe wà. — Nan kwehe tete Erewi izuapyapyr xaxeto a'e wà nehe, upyhyk putar Tupàn pezar ze'eg hyru heraha pà wata pà a'e wà nehe. Wanexak mehe pehem peho peker haw wi peneko haw wi nehe, wanaikweromo peata pà nehe.

⁴ Nezewe mehe pekwaw putar peho àwàm nehe. Ta'e napeata pixik kwaw ko ywy rehe ko 'ar 'ym mehe we pe xe. Pehyk zo hyru huwake nehe. Pepyta muitea'u izuwi nehe, pitài kirom pepyta izuwi nehe. Peho zo huwake nehe, i'i teko waneruze'egar teko wanupe wà.

⁵ Na'e uze'eg Zuzue teko wanupe kury. — Pezemukatu Tupàn henataromo nehe, ta'e pyhewe Tupàn uzapo putar ikatuahy ma'e purumupy-tuhegatu kar haw penenataromo nehe xe, i'i wanupe.

⁶ Na'e Zuzue uze'eg teko wanekuzar romo xaxeto wanupe kury. — Pepyhyk Tupàn Ze'eg Hyru nehe kury. Peata peho teko wanenataromo nehe, i'i wanupe. A'e rupi upyhyk hupir pà wà, teko wanenataromo oho pà wà.

⁷ Na'e Tupàn uze'eg Zuzue pe kury. — Kutàri azypyrog putar nekatu haw Izaew izuapyapyr wanupe hexak kar pà ihe nehe kury. Nezewe mehe ukwaw putar nerehe we hereko haw a'e wà nehe no. Aiko Moizez hehe we ihe. Aiko putar nerehe we nezewegatete ihe nehe no.

⁸ Emume'u ko heze'eg xaxeto wanupe nehe kury, heze'eg hyru heraha har wanupe nehe kury. — Zotàw yrykaw iwyr pehem etea'i mehe nehe,

peixe 'y pupe pepu'àm pà nehe, ere wanupe nehe, i'i Tupàn Zuzue pe.

⁹ Uze'eg Zuzue Izaew wanupe. — Pezur xe nehe. Pezeapyaka katu Tupàn pezar ize'eg rehe nehe, i'i wanupe.

¹⁰ — Uzapo putar Tupàn amo ma'e a'e nehe kury, peinuinuromo weko haw hexak kar pà penehe we weko haw hexak kar pà peme a'e nehe kury. Umuhem kar putar teko paw a'e ywy peneko àwàm wi wà nehe. Kànàà izuapyapyr wà, Ete izuapyapyr wà, Ewe izuapyapyr wà, Perize izuapyapyr wà, Zirikaze izuapyapyr wà, Amohe ywy rehe har wà, Zepu izuapyapyr wà, upaw rupi katete Tupàn umuhem kar putar penenatar wi azeharomoete wà nehe.

¹¹ Tupàn teko ywy nà'nànar wazar ize'eg hyru wahaw putar Zotàw yrykaw penenataromo a'e nehe.

¹² A'e rupi pexaexak 12 awa pe wà nehe. Izaew ta'yr izuapyapyr pitàitàigatu wexaexak putar pitài awa uzeinuromo har wà nehe.

¹³ Xaxeto a'e wà nehe, a'e Tupàn Ze'eg Hyru heraha har a'e wà nehe, oho putar waiko Zotàw yrykaw kutyr a'e wà nehe, upyrog putar 'y rehe wà nehe, a'e 'ar mehe we tàrityka'i 'y iapyrupi uwyryk ma'e upytu'u putar uwyryk ire a'e nehe kury. Upu'àm putar ywytyra'i zàwenugar iapo pà nehe kury, i'i Zuzue teko wanupe.

¹⁴⁻¹⁵ A'e rupi teko uwàuwàn wàpuzràn wata pà a'e wà kury, Zotàw ahaw pàwàm rehe a'e wà kury. Xaxeto wata oho wanenataromo Tupàn Ze'eg Hyru heraha pà wà. Uhem a'e pe arozràn po'o haw 'ar mehe a'e wà. Tyhu yrykaw. 'Y umim

a'e ywy pehegwer. Xaxeto Tupàn Ze'eg Hyru heraha har wixe 'y pupe wà.

¹⁶ Tàrityka'i 'y upytu'u uwyryk ire kury. Upu'àm ywytyra'i zàwenugar romo uzeapo pà muite a'e wi wà. Tawhu Ànàw her ma'e huwake upu'àm. Zàretà ywy rehe tuz. 'Y Yryhu Umàno Ma'e Kwer her ma'e kutyr uwyryk ma'e typaw a'e. A'e rupi Izaew izuapyapyr uwahaw yrykaw Zeriko tawhu huwake wà kury.

¹⁷ Xaxeto Tupàn Ze'eg Hyru heraha har u'àm ywy uxinig ma'e kwer rehe wà kury, Zotàw myter pe wà kury. Izaew izuapyapyr ukwaw oho wanuwake wà. Te teko paw uwahaw yrykaw uxinig ma'e kwer wà.

4

12 ita teko imuma'enukwaw kar har

¹ Teko paw umumaw yrykaw ahaw paw a'e wà kury. Na'e Tupàn uze'eg Zuzue pe kury.

² Exaexak 12 awa teko wanehe we har ne wà nehe kury. Pitàitàigatu Izaew izuapyapyr umur kar putar pitài awa wà nehe.

³ Eze'eg nezewe a'e 12 awa wanupe nehe. — Pepyhyk ita pitàitàigatu pe wà nehe, Zotàw yrykaw myter wi wanerur pà pe wà nehe, xaxeto wapyta awer wi pe wà nehe, ere wanupe nehe. — Peraha a'e ita yrykaw ywaz rehe nehe. Pekar putar amo me kutàri pyhaw nehe. Pemono a'e ita ywy rehe pekar haw huwake pe wà nehe, ere wanupe nehe, i'i Tupàn Zuzue pe.

⁴ A'e rupi Zuzue omono'og a'e 12 awa Izaew wanehe we har a'e wà kury. Pitàitàigatu Izaew ta'yr wazuapyapyr umur kar pitài awa izupe wà.

⁵ Uze'eg nezewe wanupe kury. — Peho Tupàn pezar ze'eg hyru henataromo nehe ty wà, Zotàw yrykaw myter pe nehe ty wà. Pe pitàitàigatu pepyhyk amo ita hupir pà peaxi'i rehe nehe, inugwer iwyr rehe heraha pà nehe, i'i wanupe.

⁶ — A'e ita upyta putar a'e pe nehe, ma'e rehe pemuma'enukwaw kar har romo nehe. Amo 'ar mehe pena'yr upuranu putar penehe wà nehe. — Ma'in 'àg ita zanewe a'e wà, i'i putar peme wà nehe.

⁷ — Tupàn umupytu'u kar Zotàw 'y iwyrrik ire xe kwehe mehe a'e, uze'eg hyru henataromo a'e. Zotàw yrykaw hahaw mehe 'y upytu'u uwyrrik ire a'e, peze pepurumuzàg wanupe nehe. 'Àg ita a'e wà, a'e ma'e uzeapo ma'e kwer rehe purumuma'enukwaw kar ma'e romo upyta Izaew izuapyapyr wanupe tuweharupi wà nehe, ere wanupe nehe, i'i Zuzue a'e 12 awa wanupe.

⁸ A'e rupi Izaew izuapyapyr weruzar Zuzue ze'eg a'e wà kury. Weraha 12 ita Zotàw myter parer wà, ta'e heta 12 Izaew ta'yr izuapyapyr wà xe. Uzapo ma'e paw Tupàn ze'eg Zuzue pe imume'u pyrer rupi katete a'e wà kury. Weraha a'e ita uker haw pe wà. Umuapyk ywy rehe wà.

⁹ Zuzue upyhyk amo ita a'e no, ywytyra'i zàwenugar iapo pà a'e pe, a'e ita Zotàw myter parer xaxeto wapu'àm awer rehe arer. (A'e xaxeto weraha Tupàn Ze'eg Hyru wà.) A'e ita a'e pe hin te ko 'ar rehe wà kury.

¹⁰ A'e xaxeto Tupàn Ze'eg Hyru heraha har a'e wà, upyta Zotàw myter pe u'àm pà wà. Teko upyhyk a'e 12 ita wà. Xo a'e re xaxeto uhem oho 'y wi wà. (Izypy mehe Moizez uzapo kar Tupàn hemiapo putar haw teko wanupe. Imàno re Zuzue wiko Tupàn ze'eg imume'u har romo wanupe a'e kury.) Uzàn teko yrykaw hahaw pà wà kury.

¹¹ Upaw rupi hahaw ire xaxeto werur Tupàn Ze'eg Hyru teko wakutyr wà kury. Teko yrykaw waz har ume'e wanehe herur mehe wà.

¹² Awa Humen izuapyapyr wà, awa Kaz izuapyapyr wà no, awa Manaxe izuapyapyr wanehe arer wà no, wahaw yrykaw amogwer Izaew izuapyapyr wanenataromo wà. Weraha utakihe puku opo pe wà, Moizez ze'eg awer rupi katete a'e wà.

¹³ 40 miw awa zauxiapekwer puruàmàtyry'ym ma'e ru'u wahaw yrykaw Tupàn Zanezar henataromo a'e wà, kaiwer Zeriko tawhu huwake har ywytyr heta 'ymaw pe a'e wà. Uzemuàgà'ym puruàmàtyry'ymaw rehe wà.

¹⁴ A'e 'ar rehe Tupàn ukwaw kar Zuzue ikàgaw Izaew izuapyapyr wanupe. Teko umuawate Zuzue hekuwe mehe we te imàno haw 'ar rehe wà. Izypy mehe umuawate Moizez a'e wà. A'e 'ar rehe umuawate Zuzue nezewegatete wà no.

¹⁵ Na'e uze'eg wi Tupàn Zuzue pe kury.

¹⁶ — Eze'eg xaxeto heze'eg hyru herur har wanupe nehe kury. — Pehem pezuwà Zotàw yrykaw wi nehe kury, ere wanupe nehe, i'i izupe.

¹⁷ A'e rupi uze'eg wanupe. — Pehem pezuwà Zotàw wi nehe kury, i'i wanupe.

18 A'e rupi xaxeto uhem yrykaw wi Tupàn Ze'eg Hyru herur pà wà kury. Upyrog ywy rehe wà kury. Tàrityka'i 'y Zotàw rupi har uzewyr uwyrykaw pe. Typy wi a'e 'ym mehe we arer zàwe.

19 Pitài haw zahy rehe 10 haw 'ar rehe teko uzeupir Zotàw yrykaw wi a'e wà kury. Umupu'àm wàpuzràn uker haw iapo pà Ziwkaw rehe Zèriko tawhu huwake kwarahy hemaw kutyr wà kury.

20 Upyhyk Zuzue a'e 12 ita Zotàw myter parer wà kury. Uzapo ywytyra'i a'e pe ita imuapyapyk pà i'ai'aromo pitàitàigatu.

21 Uze'eg Zuzue Izaew izuapyapyr wanupe. — Amo 'ar mehe nehe, pezuapyapyr upuranu putar u wanehe uhy wanehe wà nehe. — Ma'in 'àg ita zanewe, i'i putar wà nehe.

22 Nezewe peze wanupe nehe. — Kwehe mehe Izaew izuapyapyr wahaw Zotàw yrykaw ywy ux-inig ma'e rehe wata pà a'e wà, peze wanupe nehe.

23 — Ta'e Tupàn pezar umupytu'u kar Zotàw iwryryk ire penenataromo a'e xe. A'e rupi pepuner hahaw paw rehe. Xo hahaw pawire zo umuyryk kar wi 'y hupi a'e. Kwehe mehe Tupàn uzapo a'e ma'e zàwenugar Yryhupiràg pe. Kutàri uzapo a'e ma'e Zotàw yrykaw pe. Umuxinig 'y zanerenataromo. A'e rupi zapuner hahaw paw rehe.

24 Uzapo Tupàn a'e purumupyтуhegatu kar haw kwez a'e kury. Nezewe mehe teko ywy nà'nànar paw upuner putar ikàgaw ikwaw paw rehe a'e wà nehe. Nezewe mehe pekyze putar tuwe Tupàn pezar wi imuwete katu pà nehe, i'i Zuzue Izaew izuapyapyr wanupe.

5

¹ Amohe wanuwihaw a'e wà, Zotàw yrykaw kwarahy heixe haw kutyr har wà, Kànàà ywy rehe har wanuwihaw yryhu Mezitehàn her ma'e waz har a'e wà no, wenu Tupàn Izaew wane-nataromo Zotàw yrykaw imuypaw ire imume'u haw a'e wà kury. Ta'e Tupàn umupyty'u kar iwryryk ire urerenataromo a'e xe, hahaw zanune a'e xe. A'e ma'e henu re tuwihawete ukyze katu urewi a'e wà kury. Ukàzym wakàgaw wanuwi. Na'ipuruàmàtyry'ym wer kwaw urerehe wà.

Ziwwaw pe Moizez omonohok kar awakwer wapirera'i wà

² A'e 'ar mehe Tupàn uze'eg Zuzue pe. — Ezukazuka ita takihe romo iapo pà nehe kury. Emonohok awakwer Izaew izuapyapyr wapirera'i nehe kury, i'i izupe.

³ A'e rupi uzapo Zuzue takihe a'e pe. Omonohok awakwer wapirera'i wanuwi upaw rupi a'e pe wà. Omono her a'e ywy pe. Zimeat Ha'ararot her romo a'e ywytyr. Pirera'i tetea'u imonohok awer, i'i her zaneze'eg rupi.

⁴ Uzapo kar nezewe haw wanupe a'e, ta'e teko paw Ezit ywy wi uhem ma'e kwera a'e wà xe, awakwer zauxiapekwer a'e wà xe, umàno ywyxiguhu rehe wata e mehe a'e wà xe.

⁵ Awa Ezit wi uhem ma'e kwera paw wiko upirera'i imonohok kar arer romo wà. Ezit ywy wi wahem ire awa ywyxiguhu rehe wata mehe uzexak kar ma'e kwera a'e wà, nomonohok kar kwaw upirera'i ywyxiguhu rehe wiko mehe a'e wà.

⁶ Izaew izuapyapyr umumaw 40 kwarahy ywyxiguhu rehe wata e pà wà. Awakwer zauxiapekwer Ezit wi uhem ma'e kwer paw umàno ywyxiguhu rehe wà, ta'e nuweruzar kwaw Tupàn ze'eg a'e wà xe. Ta'e Tupàn uze'egahy wanupe nezewe a'e xe. — Napexak pixik kwaw ywy peipy wanupe heremimume'u kwer nehe. Napexak pixik kwaw a'e ywy ma'ekamy kwer tetea'u hereko har hàir tetea'u hereko har nehe, i'i Tupàn wanupe.

⁷ Omono Tupàn wana'yr wanu wanekuzaromo wà. A'e wana'yr wapirera'i Zuzue omonohok Zotàw hahaw ire. Nuiko kwaw pirera'i monohok kar arer romo a'e 'ym mehe wà, ta'e nomonohok kar kwaw ywyxiguhu rehe wata e mehe a'e wà xe.

⁸ Wapirera'i paw wamonohok ire upyta awakwer a'e pe waker haw pe wà: Te ikatu wi wà kury, te hahyir wanuwi.

⁹ Na'e uze'eg wi Tupàn Zuzue pe kury. — Kwehe mehe peiko Ezit ywy rehe har wanupe uma'ereko e ma'e romo. Pëmaranugar a'e 'ar rehe. Kutàri apupyro kwez pëmaranugar haw wi ihe kury, i'i izupe. A'e rupi Ziwkaw a'e ywy pehegwer her romo a'e. — Pyro haw, i'i her zaneze'eg rupi.

¹⁰ Zahy pitài haw rehe 14 haw 'ar rehe pyhaw kury. Ziwkaw rehe wanekon wà rihi, kaiwer Zeriko tawhu huwake har rehe wanekon wà rihi. Uzapo Izaew mynykawhu Pakuwa her ma'e a'e wà kury.

¹¹ Iku'egwer pe a'e 'ar mehe we tuwe u'u temi'u a'e ywy rehe har a'e wà kury: tyy'ak imuapiruru kar 'ym pyrer, arozràn imihir pyrer.

¹² Temi'u ywak wi u'ar ma'e kwer mana her

ma'e a'e kury, upytu'u u'ar ire iku'egwer pe a'e kury, temi'u a'e ywy rehe har i'u re a'e kury. A'e rupi naheta kwaw mana Izaew wanupe kury. A'e kwarahy rehe u'u temi'u Kànàà ywy rehe har wà kury. Izaew weityk Zeriko tawhu xe wà kury.

Zuzue wexak zauxiapekwer Tupàn hemiruze'eg wanuwihaw

¹³ Upu'àm Zuzue oho Zeriko huwake a'e kury. Ume'e wenataromo wà. Wexak amo awa a'e pe. A'e awa wereko takihepuku iapirer 'ym ma'e opo pe. Uze'eg Zuzue oho izupe kury. — Aipo urerehe we har romo ereiko. U, ureàmàtyry'ymar romo ru'u ereiko aipo, i'i izupe hehe upuranu pà.

¹⁴ — Nan kwaw ty, i'i a'e awa. — Zauxiapekwer Tupàn hemiruze'eg wanuwihaw romo aiko xe ihe kury, i'i izupe. A'e rupi u'ar Zuzue ywy rehe uwa imuhyk pà uzeamumew pà kury, imuwete katu pà kury. Upuranu wi hehe. — Ma'e ze'eg Tupàn hezar umur kar wemiruze'eg pe a'e, ihewe a'e, i'i izupe.

¹⁵ Zauxiapekwer Tupàn hemiruze'eg wanuwihaw uze'eg wi izupe. — Enuhem nexapat nehe ty, ta'e ko ywy a'e xe, Tupàn omonokatu uzeupe a'e xe, i'i izupe. A'e rupi Zuzue wenuhem uxapat kury.

6

Umumaw Zeriko tawhu wà

¹ A'e 'ar rehe teko Zeriko tawhu pe har uwàpytygatu ukenaw pàrirogaw rehe har paw a'e wà, ta'e ukyze katu Izaew izuapyapyr wanuwi a'e wà xe. Ni amo teko nuhem kwaw tawhu wi wà, ni amo nuixe kwaw tawhu pupe wà.

² Na'e Tupàn uze'eg Zuzue pe kury. — Amur putar Zeriko tawhu nepo pe ihe nehe. Amur putar wanuwihaw newe nehe no. Amur putar zauxiapekwer tawhu pe har paw newe ihe wà nehe no.

³ Emuata kar zauxiapekwer nerehe we har paw nezeupi tawhu huwake wamumàmàn kar pà ne wà nehe. Emumaw 6 'ar nezewe neata pà amogwer wamuata kar pà tawhu izywyr wamumàmàn kar pà 'ar pitàitàigatu rehe nehe.

⁴ Eraha kar heze'eg hyru wanupe zauxiapekwer wanenataromo nehe. ⁷ xaxeto weraha putar àràpuhàràn hawitu ma'e awa i'ak kwer mimy romo iapo pyrer uzeupi pitàitàigatu wà nehe no, heze'eg hyru henataromo wà nehe no. ⁷ haw 'ar rehe peata tawhu izywyr pemàmàn pà ⁷ haw nehe. Xaxeto upy putar uxi'àm wata mehe wà nehe no.

⁵ A'e re uzapo putar xi'àm ipy haw ipukua'u ma'e wà nehe. Henu mehe, tuwe Izaew izuapyapyr tuwe uhapukazahy upaw rupi wà nehe. A'e 'ar mehe we tàrityka'i pàrirogaw tawhu izywyr har u'ar putar nehe. A'e mehe zauxiapekwer nerehe we har wixe putar tawhu pupe upaw rupi upytu'u 'ym pà wà nehe, i'i Tupàn Zuzue pe.

⁶ A'e rupi Zuzue Nun ta'yr wenz xaxeto uzeupe a'e wà kury. — Pepyhyk Tupàn Ze'eg Hyru hupir pà nehe kury. ⁷ xaxeto weraha putar xi'àm henataromo wata pà wà nehe, i'i wanupe.

⁷ Uze'eg amogwer teko wanupe. — Peata peho tawhu kutyr nehe kury. Pemàmàn tawhu izywyr nehe. Amo zauxiapekwer Tupàn Ze'eg Hyru rehe

uzekaiw katu ma'e wà nehe, tuwe wata hyru henataromo wà nehe, i'i wanupe.

⁸ Umumaw Zuzue teko wanupe uze'egaw kury. A'e 7 xaxeto xi'àm heraha har wata oho tawhu kutyr wà, uxi'àm ipy pà hereko pà wà. Weraha Tupàn Ze'eg Hyru xi'àm ipy har wanaikwerupi wà.

⁹ Amo zauxiapekwer wata oho xi'àm ipy har wanenataromo wà. Amogwer zauxiapekwer ur hyru haikwerupi wà. Upy uxi'àm waiko wata mehe upytu'u 'ym pà wà.

¹⁰ A'e 'ym mehe we Zuzue uze'eg teko wanupe. — Peneiheim zo nehe, pehapukaz zo nehe. Peze'eg zo ko 'ar rehe nehe. Amo 'ar mehe nehe, — Pehapukazahy ty wà, a'eahy putar peme nehe. Xo a'e mehe zo pehapukazahy nehe, i'i wanupe.

¹¹ Nezewe weraha kar Zuzue Tupàn Ze'eg Hyru xaxeto wanupe tawhu huwake a'e wà, tawhu izywyr pitài haw a'e wà. A'e re teko uzewyr uker haw pe wà. Uker a'e pe wà.

¹² Iku'egwer pe izi'itahy ume'e Zuzue a'e kury. Xaxeto upyhyk wi Tupàn Ze'eg Hyru hupir pà wà.

¹³ A'e 7 xaxeto 7 xi'àm heraha har wata wi oho tawhu kutyr wà, Tupàn Ze'eg Hyru henataromo wata pà uxi'àm ipy pà wà. Amo zauxiapekwer oho wanenataromo wà. Amogwer oho wanaikwerupi wà. Upy uxi'àm heraha wata mehe wà.

¹⁴ Nezewe mokoz haw 'ar mehe wata tawhu izywyr pitài haw wà. A'e re uzewyr uker haw pe wà. Umumaw 6 'ar nezewe haw iapo pà wà.

¹⁵ 7 haw 'ar mehe ume'e kwarahy ihem etea'i mehe izi'itahy wà kury. Wata oho tawhu izywyr 7 haw wà, amogwer 'ar rehe arer zàwegatu wà. Xo

pitài ma'e uzawy amogwer 'ar rehe arer. 7 haw wata tawhu izywyr wà.

¹⁶ 7 haw mehe, xaxeto upyahy uxi'àm wà kury. — Pehapukazahy nehe ty wà, i'i Zuzue teko wanupe. — Tupàn umur putar tawhu peme a'e nehe kury, i'i wanupe.

¹⁷ — Ximumaw putar tawhu nehe, ipyhyk ire nehe. Nezewe mehe ximuwete katu putar Tupàn zane nehe. A'e kuzà wyzài Ha'aw her ma'e a'e nehe, teko hàpuz me har paw a'e wà nehe no, xo a'e zo napezuka kwaw pe wà nehe, ta'e umim ywy rehe ume'e zàmim ma'e kwer zane a'e wà xe.

¹⁸ Pepyhyk zo ma'e imumaw pyràm nehe. Nezewe mehe napezezuka kar kwaw a'e ma'e ipyhyk pà nehe. Aze pepyhyk a'e ma'e nehe, perur putar iaiw paw Izaew izuapyapyr wanupe nehe. Tupàn uzepyk putar Izaew wanehe neremiapo kwer hekuzaromo nehe.

¹⁹ Ita hekuzar katu ma'e paw peraha putar Tupàn pe nehe: parat, or, ma'e ita per her ma'e iapo pyrer, ma'e itazu morog her ma'e iapo pyrer no. Ta'e a'e ma'e paw wiko putar Tupàn pe imono pyràm romo a'e nehe xe. Upyta putar hàpuzràn pe a'e nehe xe, i'i Zuzue teko wanupe.

²⁰ Na'e upyahy xi'àm wà kury. Teko uhapukazahy wà no. Ipyahy mehe wanehapukazahy mehe pàirogaw uzekazeka u'ar pà kury. Na'arewahy awakwer paw wixe tawhu pupe wà. Upyhyk ma'e tawhu pe har paw wà.

²¹ Umukatu tawhu wà, wikuwe ma'e a'e pe har paw wazuka pà wà, takihepuku pupe wà: awakwer wà, kuzàgwer wà no, kwarearer kuzàtàigwer

wanehe we wà, tua'uhez ma'e ihya'uhez ma'e wà no, tapi'ak wà, àràpuhàràn hawitu ma'e wà, zumen wà no. Upaw rupi katete uzuka wà.

²² Na'e Zuzue uze'eg a'e mokoz awa ywy katu haw rehe ume'e ma'e kwer wanupe kury. Eho kuzà wyzài Ha'aw her ma'e hàpuz me nehe. Emuhem kar nehe. Emuhem kar hehe we har paw wà nehe no, penemimume'u kwer rupi katete wà nehe, i'i wanupe.

²³ A'e rupi a'e awa ywy katu haw rehe ume'e ma'e kwer wà kury, wixe hàpuz me wà kury, Ha'aw a'e wi herur pà wà kury. Werur tu, ihy, ikywyr wà, iànàm wà no. Werur iànàm paw tawhu wi wà, wazuka 'ym pà wà, amo ywy pehegwer rehe wamuigo kar pà wà. Upyta a'e pe Izaew waker awer huwake wà.

²⁴ A'e re umunyk zauxiapekwer tata oho tawhu rehe wà, hapy pà paw rupi wà, ma'e a'e pe har hapy pà paw rupi wà. Ita hekuzar katu ma'e omono temetarer hyru Tupàn hàpuzràn pupe har pupe wà: parat, or, ma'e itazu iapo pyrer, ma'e ita per her ma'e iapo pyrer no.

²⁵ Nuzuka kar kwaw Zuzue kuzà wyzài Ha'aw her ma'e. Nuzuka kar kwaw iànàm wà, nuzuka kar kwaw hehe we arer wà. Ta'e a'e 'ym mehe umim awa Zeriko hexak arer Zuzue hemimono karer a'e wà xe. Te ko 'ar rehe ko pape iapo mehe wikuwe Ha'aw Izaew izuapyapyr wapyr a'e wà kury.

²⁶ A'e 'ar mehe Zuzue omono ko ze'egaiw a'e tawhu rehe kury.

Aze amo awa uzeagaw ko tawhu iapo wi pà nehe,

Tupàn uzepyk putar a'e awa rehe nehe.
 Tawhu iwyy pàrà m imono mehe nehe, ta'yr ipy
 umàno putar nehe.
 Pàrirogaw ukenaw iapo mehe nehe, ta'yr ipyahu
 wera'u ma'e umàno putar izuwi nehe,
 i'i Zuzue, a'e ze'egaiw imono pà hehe.

²⁷ Nezewe Tupàn wiko tuwe Zuzue hehe we a'e.
 Teko a'e ywy rehe har paw wenu hemiapo kwer
 imume'u awer wà. Ukwaw her wà kury.

7

Àkà hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e

¹ Izaew izuapyapyr a'e wà, nuweruzar kwaw
 Tupàn ze'eg a'e ma'e Tupàn pe imonokatu pyrer
 rehe a'e wà. Amo awa Àkà her ma'e a'e pe hekon
 Izaew wainuromo. Nezewe tàmuz a'e wà, Izaew
 umuzàg Zuta, Zuta umuzàg Zera, Zera umuzàg
 Zamiri, Zamiri umuzàg Karomi, Karomi umuzàg
 Àkà. Àkà upyhyk amo ita hekuzar katu ma'e uze-
 upe imonokatu pà. A'e rupi Tupàn wikwahy izupe.
 Ikwahy haw nuzawy kwaw tata Izaew wakutyr.

² Zuzue nukwaw kwaw Àkà hemiapo kwer.
 Omono Zuzue amo zauxiapekwer Zeriko wi
 tawhu Az her ma'e pe wà kury. Mete-Awen tawhu
 huwake, Metew tawhu kwarahy hemaw kutyr
 tuz. Uze'eg Zuzue a'e awa wanupe. — Pezeupir
 a'e ywy rehe nehe, ikatu haw rehe ikàgaw rehe
 peme'egatu pà nehe, i'i wanupe. A'e rupi oho Az
 ikàgaw hexak pà wà.

³ Uzewyr mehe uze'eg Zuzue pe wà. — Emono
 kar zo zauxiapekwer paw a'e pe ne wà nehe, ta'e

naheta tete kwaw awa a'e pe wà xe, i'i izupe wà. — Aze ru'u 2.000 aze ru'u 3.000 awa emono kar wà nehe, Az tawhu heityk pà wà nehe. (Nezewe mehe amogwer zauxiapekwer na'ikene'o e kwaw wà nehe), i'i izupe wà.

⁴ A'e rupi 3.000 awa ru'u oho a'e pe wà. Zauxiapekwer Az tawhu pe har umuzàn kar Izaew wà.

⁵ Uzuka 36 awa ru'u a'e wà. Uzàn Izaew wanaikweromo wà, tawhu pàrirogaw uken wi wà, te uhem ita heta haw pe wà. Az pe har zauxiapekwer uzuka zauxiapekwer Izaew izuapyapyr a'e pe wà. A'e rupi amogwer Izaew izuapyapyr paw ukyze katu wà kury.

⁶ A'e ma'e ikwaw mehe Zuzue umu'i ukamir ywy rehe u'ar pà, uwa imuhyk pà ywy rehe, Tupàn Ze'eg Hyru henataromo. Upyta a'e pe a'e wi uhem 'ym pà. Xo kwarahy heixe re upu'àm a'e pe. Izaew wanàmuzgwer paw uzemumew Zuzue zàwegatete wà no. Umuhàz ywy ku'i kwer wàkàg rehe wà, uzemumikahy pà wà.

⁷ Na'e uze'eg Zuzue Tupàn pe kury. — O Tupàn ma'e paw wazar. Màràzàwe tuwe ererur ko teko xe Zotàw yrykaw waz ne wà, wazuka kar pà Amohe wanupe ne wà. Aze mo inugwer 'y waz rehe urupyta, a'e mehe mo urerurywete.

⁸ O Tupàn urezar. Ma'e a'e putar newe ihe nehe kury. Ureàmàtry'ymar uzuka amo Izaew a'e wà, amogwer wamuzàn kar pà a'e wà.

⁹ Kànàà ywy rehe har a'e wà nehe, amogwer ko ywy rehe har a'e wà nehe no, wenu putar ko iaiw ma'e imume'u àwàm a'e wà nehe. Umàmàn putar ureiwyr wà nehe, umunàn putar urerer ywy wi upaw rupi wà nehe. Aze a'e ma'e uzeapo nehe,

ma'e erezapo putar nerer ikàg wera'u ma'e ikwaw kar pà purupe nehe, i'i Zuzue Tupàn pe, hehe upuranu pà.

¹⁰ Uze'eg Tupàn Zuzue pe kury. — Epu'àm ty. Ma'e erezapo neruwa imuhyk mehe ywy rehe ne.

¹¹ Uzapo teko Izaew izuapyapyr ikatu 'ym ma'e kwez a'e wà. Uhaw heze'eg wanupe heremimono kwer wà. Azapo kar ma'e wanupe ihe. Nuzapo kwaw a'e ma'e a'e wà. Upyhyk amo ma'e ihewe imur katu pyrer wà. Imunar ma'e rehe wà. Hemu'em wà. Omonokatu a'e ma'e uma'e inuromo wà.

¹² A'e rupi nupuner kwaw Izaew wàmàtyry'yamar waneitykaw rehe wà. Uzewyr wanuwi uzàn pà wà, ta'e heityk pyràm romo amuigo kar ihe wà xe. Aze napezuka kwaw iaiw ma'e peinuromo har nehe, naiko kwaw penehe we ihe nehe.

¹³ Eho nehe, emukatu teko ne wà nehe. Eze'eg nezewe wanupe nehe. — Pezemukatu nehe, pyhewe uzeapo ma'e rà m rehe nehe, ta'e nezewe i'i Tupàn Izaew wazar a'e kury xe, ere wanupe nehe. — A'e ma'e Tupàn pe imumaw pyràm a'e nehe, aze napeityk kwaw nehe, aze napetyryk kwaw izuwi nehe, napepuner kwaw peàmàtyry'yamar waneitykaw rehe nehe, ere wanupe nehe, i'i Tupàn Zuzue pe.

¹⁴ — Pyhewe ku'em mehe pezur herenataromo nehe. Izaew ta'yr izuapyapyr uzemono'og ma'e pitàitàigatu ur putar herenataromo wà nehe. Ihe Tupàn aexaexak putar pitài Izaew ta'yr izuapyapyr wazemono'ogaw ihe nehe. A'e teko ur putar herenataromo wà nehe. Pitàitàigatu peànàànàm ur putar herenataromo wà nehe.

Aexaexak putar amo tuwihawete ihe nehe. Iànàànàm a'e tuwihawete hehe we har ur putar herenataromo pitàitàigatu wà nehe. A'e re aexaexak putar amo awa ihe wà nehe. Awakwer a'e awa hehe we har ur putar herenataromo pitàitàigatu wà nehe.

¹⁵ A'e mehe aexak putar a'e awa ihe nehe, a'e ma'e rehe imunar ma'e kwer ihe nehe. Pezuka putar a'e awa nehe, tata pupe hapy pà nehe. Pemunyk tata ima'e paw rehe nehe no. Ta'e uhaw heze'eg peme imur pyrer a'e xe. Maranugar haw uhua'u ma'e uzapo Izaew wanupe, i'i Tupàn peme, i'i Zuzue teko wanupe.

¹⁶ Izi'itahy iku'em mehe umur kar Zuzue Izaew uzemono'ogaw pe pitàitàigatu wà. Wexaexak Tupàn Zuta izuapyapyr wà.

¹⁷ Na'e ur Zuta izuapyapyr pitàitàigatu wà. Wexak Tupàn Zera izuapyapyr wà. Na'e ur Zera izuapyapyr pitàitàigatu wà. Wexak Tupàn Zamiri izuapyapyr wà.

¹⁸ Umur kar Zuzue Zamiri iànàm pitàitàigatu Tupàn henataromo wà. Wexak Tupàn awa Àkà her ma'e. Karomi ta'yr, Zera izuapyr romo hekon a'e

¹⁹ Na'e uze'eg Zuzue Àkà pe kury. — Ne ty, i'i izupe. — Emume'u Tupàn ikàgaw ipuràgaw izupe nehe, Izaew wazar pe nehe. Emume'u ikatu haw izupe nehe. Emume'u neremiapo kwer ihewe nehe kury. Enuxi zo neremiapo kwer ihewi nehe, i'i izupe.

²⁰ Uze'eg Àkà izupe. — Azeharomoete pa. Ikatu 'ym ma'e azapo Tupàn Izaew wazar pe ihe.

Amume'u putar heremiapo kwer newe ihe nehe kury.

²¹ Ma'e Zeriko tawhu wi zaneremipyhyk kwer rehe heme'e mehe aexak amo kamirpuku Mawiron parer ihe. Aexak parat ihe no. Heta mokoz kir. Aexak or ihe no. Heta 1.500 kàràm. Aputar, a'e rupi apyhyk heraha pà. Azutym ywy pupe heràpuzràn wy pe. Parat amogwer ma'e wy pe tuz, i'i Àkà Zuzue pe.

²² A'e rupi omono kar Zuzue amo awa Àkà hàpuzràn pe wà kury. Wekar a'e ma'e wà. Wexak a'e pe wà, hàpuzràn pupe wà. Parat amogwer ma'e wy pe tuz a'e.

²³ Weraha a'e ma'e hàpuz wi wà, Zuzue pe heraha pà wà, Izaew paw wanenataromo herur pà wà. Pitàitàigatu umuapyk ywy rehe Tupàn henataromo wà.

²⁴ Na'e Zuzue a'e, Izaew paw a'e wà no, upyhyk Àkà Zera ta'yr a'e wà kury, upyhyk a'e kamirpuku wà no, upyhyk a'e parat wà no, upyhyk a'e or wà no, upyhyk ta'yr wà no, upyhyk tazyr wà no, upyhyk heimaw tapi'ak wà no, upyhyk heimaw zumen wà no, upyhyk heimaw àràpuhàràn hawitu ma'e wà no, upyhyk hàpuzràn wà no, upyhyk ima'e upaw rupi katete wà no. Weraha paw ywy iàpy'àmaw iapypew paw pe wà kury, iaiw paw her ma'e pe wà kury.

²⁵ I'i Zuzue Àkà pe. — Màràzàwe tuwe ererur agwer iaiw paw urewe. Kutàri Tupàn werur putar iaiw paw newe a'e nehe kury, i'i izupe. A'e rupi Izaew uzapizapi ita tetea'u pupe wà, izuka pà wà. Uzuka iànàm paw heimaw paw wà no, ita pupe

wà no. A'e re umunyk tata iànàm wanehe heimaw wanehe wanapy pà upaw rupi wà no.

²⁶ Uzutym Àkà hetekwer a'e pe wà. Umuapyapyk ita tetea'u itym awer 'aromo wà, ywytyra'i iapo pà i'aromo wà. Te kutàri a'e ita ywytyra'i romo iapo pyrer a'e pe hin a'e kury. A'e ma'e izeapo re Tupàn upytu'u wikwahy re a'e kury. Hakuir. A'e 'ar henataromo, te kutàri, ywy iàpy'àmaw iapypew paw Akor her ma'e i'i teko a'e ywy pe wà. — Ywy iàpy'àmaw iapypew paw iaiw paw, i'i her zaneze'eg rupi.

8

Az tawhu imumaw paw

¹ Na'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg Zuzue pe kury. — Ekyze zo ma'e wi nehe. Nekàg nehe. Èzeupir Az tawhu pe nehe, iàmàtyry'ym pà nehe. Ta'e wanuwihaw a'e nehe xe, hemiruze'eg tawhu pe har paw a'e wà nehe no xe, tawhu a'e nehe no xe, izywyr har paw a'e nehe no xe, upaw rupi katete amur putar nepo pe ihe wà nehe xe.

² Nema'enukwaw Zeriko tawhu rehe, wanuwihaw rehe. Ma'e erezapo wanupe. Az tawhu pe har wanuwihaw pe neremiapo ràm nuzawy kwaw Zeriko tawhu pe har wanuwihaw pe neremiapo kwer nehe. Xo pitài ma'e uzawy putar nehe. Pepuner wama'e heraha haw rehe nehe. Pepuner waneimaw waneraha haw rehe nehe no. Wiko putar peneimaw romo nehe. Amogwemogwer zauxiapekwer uzeàmim putar tawhu kupe kutyr rehe wà nehe, i'i Tupàn Zuzue pe.

³ A'e rupi Zuzue a'e, zauxiapekwer Izaew wanehe we har paw a'e wà no, oho Az tawhu kutyr a'e wà kury, heityk pà wà kury. Wexaexak Zuzue 30 miw zauxiapekwer ikatu wera'u ma'e wà kury. Omono kar wenataromo pyhaw wà.

⁴ Waho 'ym mehe we uze'eg Zuzue wanupe. — Pezeapyaka katu ko heze'eg rehe nehe. Pezeàmim peho tawhu kupe kutyr nehe. Peho zo multe izuwi nehe. Peme'egatu nehe.

⁵ Ihe ihe kury, zauxiapekwer herehe we har tawhu xe kutyr har a'e wà nehe no, uruata mua'u tawhu kutyr ure nehe. Zauxiapekwer tawhu pe har uhem putar ureàmàtyry'ym pà wà nehe, a'e 'ar mehe arer zàwegatete wà nehe. A'e 'ar mehe we uruzàn mua'u putar wanuwi nehe.

⁶ Uzàn putar ureraikweromo wà nehe. Nezewe mehe urueraha putar multe tawhu wi ure wà nehe. Nezewe i'i putar uzeupeupe wà nehe, — Kwa, uzàn wi putar zanewi a'e 'ar mehe arer zàwegatete a'e wà, i'i putar uzeupeupe wà nehe. A'e mehe nehe, wanuwi urezàn mehe we nehe,

⁷ pepu'àm pezeàmim awer wi nehe, tawhu ipyhyk pà nehe. Tupàn pezar umur putar tawhu peme nehe.

⁸ Tawhu ipyhyk mehe, pemunyk tata hehe nehe. Nezewe Tupàn uzapo kar iko peme. Pezapo nehe, ize'eg heruzar pà nehe, ta'e azapo kar a'e ma'e kwez peme ihe no xe, i'i Zuzue wanupe.

⁹ A'e rupi Zuzue omono kar uzewi wà. Oho uzeàmimaw pe wà, a'e pe upyta pà wà. Metew tawhu Az tawhu wamyter pe uzeàmim wà, Az tawhu huwake kwarahy heixe haw kutyr wà. Zuzue upyta teko wapyr pyhaw a'e.

¹⁰ Iku'em mehe izi'itahy umume'e kar Zuzue wemiruze'eg wà. A'e ae, amogwer Izaew waneruze'egar wà no, wata wanenataromo Az tawhu kutyr wà kury.

¹¹ Zauxiapekwer Zuzue rupi wata ma'e paw wata oho tawhu huwake uhem pà wà kury. Umupu'àm wàpuzràn uker haw iapo pà Az tawhu huwake kwarahy hemaw ahurehe har kutyr wà. Ywy iàpy'àmaw iapypew paw a'e, tawhu waker haw wamyter pe tuz a'e.

¹² A'e 'ym mehe Zuzue omono kar 5.000 zauxiapekwer ru'u a'e pe wà, zeàmimaw Metew Az wamyter pe har pe wà, tawhu huwake kwarahy hemaw ahurehe har kutyr har pe wà.

¹³ Na'e umuàgà'ym kar zauxiapekwer paw wà kury. Teko waker haw pe har uhyk wà. Zeàmimaw pe har uhyk wà no. Pyhaw Zuzue wixe ywy iàpy'àmaw iapypew paw pe kury, wemiruze'eg wanupi kury.

¹⁴ Az tawhu wanuwihaw wexak wanur mehe wà. Tuwihawete a'e, zauxiapekwer hehe we har a'e wà no, uzàn oho tawhu wi izi'itahy a'e wà, Izaew wanuwàxi mà wà. Ipuruàmàtyry'ym wer Izaew wanehe Arawa tawhu huwakea'i ywytyr rehe wà. Nukwaw kwaw amogwer zauxiapekwer tawhu kupe kutyr azeàmim awer a'e. Nukwaw kwaw ukupe kutyr rehe tawhu heityk àwàm a'e.

¹⁵ Zuzue hemiruze'eg uzàn mua'u wanuwi wà. Uzàn mua'u ywyxiguhu kutyr ukyze ma'e ài wà.

¹⁶ Awakwer Az tawhu pe har paw oho wanaikweromo wà. Uzàn Zuzue haikweromo wà. Nezewe Zuzue umuhem kar mua'u zauxiapekwer waneko haw wi wà, tawhu wi wà.

¹⁷ Ni amo awa Az pe har ni amo Metew pe har nupyta kwaw weko haw pe wà, tawhu pe wà. Wezar tawhu wà, nuwàpytym kwaw ukenaw wà, Izaew wanaikweromo oho mehe wà.

¹⁸ Na'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg Zuzue pe. — Epyhyk nepurukutukaw nehe kury, hupir pà Az kutyr nehe kury. Nezewe mehe amur putar tawhu nepo pe nehe kury, i'i izupe. A'e rupi upir Zuzue upurukutukaw opo pe har Az kutyr kury.

¹⁹ Zuzue purukutukaw hupir mehe, na'arewahy awa uzeàmim ma'e kwer upu'àm upyta haw wi wà kury, tawhu kutyr uzàn pà oho wà kury. Wixe tawhu pupe wà, ipyhyk pà wà. Umunyk tata hehe na'arewahy wà.

²⁰ Awakwer Az parer ume'e uzeaikweromo wà, wexak tâtàxiner tawhu wi uzeupir ma'e ywak rehe har wà. Nupuner kwaw uzewyr haw rehe a'e wi wà, ta'e Izaew ywyxiguhu kutyr uzàn mua'u ma'e a'e wà kury xe, uzewyr wakutyr a'e wà kury xe, wanaikweromo ur ma'e wakutyr a'e wà kury xe.

²¹ Na'e Zuzue a'e, hemiruze'eg Izaew paw a'e wà no, wexak tawhu ipyhykaw a'e wà kury, wexak tâtàxiner tawhu wi uzeupir ma'e a'e wà no. A'e rupi uzewyr awa Az pe har wàmàtyry'ym pà a'e wà kury.

²² Tawhu pyhyk arer ur a'e wi wakutyr a'e wà no. A'e rupi Az pe har wiko Izaew wamyter pe wà. Uzuka Izaew Az pe har wà. Ni amo nuikuwe kwaw wà. Ni amo nuhem kwaw a'e wi wà.

²³ Xo Az pe har wanuwihaw zo Izaew nuzuka kwaw wà. Werur Zuzue pe wà.

²⁴ Zauxiapekwer Izaew a'e wà, umumaw Az pe

har wazuka haw ko pe wà, umumaw wazuka haw ywyxiguhu pe wà no. Uzàn wanaikweromo ywyxiguhu rehe wà, a'e pe wazuka pà wà. Upaw rupi wazuka mehe Izaew uzewyr Az tawhu pe wà no, a'e pe har paw wazuka pà wà no.

²⁵ Teko Az pe har paw umàno a'e 'ar mehe wà, awa kwer kuzàgwer wanehe we. Heta 12.000 teko umàno ma'e kwer wà.

²⁶ Zuzue upir wi wi upurukutukaw iko Az tawhu kutyr. Xo teko wazuka pawire zo umuezyw a'e.

²⁷ Izaew weraha ma'ea'yr a'e pe har uzeupi wà. Weraha ma'e hekuzar katu ma'e paw a'e wi wà no, ta'e Tupàn umume'u heraha àwàm Zuzue pe a'e 'ym mehe we a'e xe.

²⁸ A'e mehe umunyk kar Zuzue tata Az tawhu rehe. Xo kaiwer heta a'e pe. Te ko 'ar rehe teko wexak a'e kaiwer a'e pe wà.

²⁹ U'azuwyk kar Zuzue Az pe har wanuwihaw a'e pe ywyrà rehe. Wezar a'e pe imuzaiko pà. Karuketea'i mehe uze'eg Zuzue zauxiapekwer wanupe. — Pepyhyk hetekwer ywyrà wi imuezyw kar pà nehe ty wà. Peityk heraha pàrirogaw ukenaw tawhu pe har huwake nehe ty wà, i'i wanupe. Umuapyapyk ita tetea'u ywytyra'i iapo pà itym awer i'aromo wà. Te ko 'ar rehe a'e ywytyra'i a'e pe hin.

Tupàn ze'eg ita rehe imuapyk pyrer imugeta haw

³⁰ Na'e uzapo Zuzue amo ma'ea'yr hapu haw Tupàn Izaew wazar henataromo a'e kury, ywytyr Emaw her ma'e rehe a'e kury.

³¹ Ta'e kwehe mehe Moizez uzapo kar nezewe haw Izaew wanupe a'e xe. Uzapo Zuzue a'e

ma'ea'yr hapy haw Moizez ze'eg imuapyk pyrer rupi katete. Xo ita imonohok pyrer 'ym zo upyhyk. Ni amo takihe pupe ni amo itazy pupe teko nomonohok kwaw a'e ita wà. Umunyk tata a'e ma'e hapy haw rehe har wanehe wà, ma'ea'yr wanapy pà wà. Omono amo ae ma'e uzemuawyyze kar pà Tupàn pe wà no.

³² Na'e a'e pe Zuzue upyhyk Tupàn ze'eg Moizez pe imur pyrer Moizez pe imuapyk pyrer itapew rehe har a'e kury. Umuapyk wi a'e ze'eg amo ae itapew rehe kury.

³³ Izaew izuapyapyr a'e wà, wanàmuzgwer a'e wà no, wanuwihaw a'e wà no, waneruze'egar a'e wà no, Izaew 'ym Izaew wainuromo wiko ma'e no, upu'àm Tupàn Ze'eg Hyru huwake a'e wà kury, mokoz ipehegwer rehe wà. Xaxeto Erewi izuapyapyr a'e wà, upir hyru heraha pà a'e wà. Amogwer teko paw ume'e hehe wà. Teko ipehegwer ipy rehe har u'àm Zerizi wytyruhu henataromo wà. Teko ipehegwer inugwer rehe har u'àm Emaw wytyruhu henataromo wà. Ta'e a'e 'ym mehe we Moizez uzapo kar nezewe haw wanupe a'e xe, Izaew wanehe ze'egatu imono pà a'e xe.

³⁴ Na'e Zuzue umugeta Tupàn ze'eg Moizez pe imur pyrer kury. Umugeta ze'egatu. Umugeta ze'egaiw no. Hemimugeta kwer nuzawy kwaw Tupàn ze'eg itapew rehe imuapyk pyrer.

³⁵ Moizez hemiapo karer paw umugeta Zuzue Izaew uzemono'og ma'e kwer paw wanupe. Te kuzàgwer wà, te kwarearer wà, te kuzàtàigwer wà, te Izaew 'ym Izaew wainuromo wiko ma'e wà. Upaw rupi katete wiko a'e pe Tupàn ze'eg imugeta

mehe wà.

9

Izaew uzapo uze'egatu haw Zimeàw izuapyapyr wanehe wà

¹ Heta tetea'u tawhu Zotàw yrykaw ywaz rehe kwarahy heixe haw kutyr har wà. Heta tawhu ywytyr rehe wà. Heta tawhu ywytyr huwake kwarahy heixe haw kutyr wà no. Heta tawhu Mezitehàn yryhu ywaz nànnàn wà no. Te Irimano ywy huwake heta tawhu wà. Ete izuapyapyr wanuwihaw wà, Amohe ywy rehe har wanuwihaw wà no, Kànàà izuapyapyr wanuwihaw wà no, Perize izuapyapyr wanuwihaw wà no, Ewe izuapyapyr wanuwihaw wà no, Zepu izuapyapyr wanuwihaw wà no. Upaw rupi katete wenu Izaew wanemiapo kwer imume'u haw wà. Wanuwihaw wenu Izaew wanemiapo kwer imume'u haw a'e wà no.

² A'e rupi tuwihawete omono'og wemiruze'eg wà kury, Zuzue iàmàtyry'ym pà wà, Izaew wàmàtyry'ym pà wà.

³ Xo Zimeàw tawhu pe har zo nuzemono'og kwaw amogwer wanehe we wà. Zuzue Zeriko pe Az pe hemiapo kwer henu mehe uzapo temu'emaw uhua'u ma'e a'e wà kury.

⁴ Omono ma'eryru izemàner ma'e weimaw zumen ku'az wà. Omono win hyru izemàner ma'e owok ma'e iapo katu pyrer zumen ku'az wà no. Tynehem hyru wà. Oho Zuzue pe wà kury.

⁵ Awa umunehew xapat izemàner ma'e iapoapo katu pyrer upy rehe wà, kamir izemàner ma'e iaiw ma'e imunehew pà wà no. Typy'ak wanemi'u ràm

inuromo har paw uxinig a'e, tàtàahy a'e, hàwe a'e no.

⁶ Oho Zuzue pe wà, iker haw Ziwkaw pe har pe wà, izupe uze'eg pà wà, Izaew wanupe uze'eg pà wà. — Ywy muitea'u har wi uruzur kwez ure. Pezapokatu peze'egaw urerehe we nehe, i'i mua'u wanupe.

⁷ Awakwer Izaew wanehe we har uze'eg Ewe wanupe wà kury. — Aze ru'u urerakea'i har romo peiko aipo. Màràzàwe tuwe uruzapokatu putar ureze'egaw penehe we nehe, peàmàtyry'ym 'ym pà nehe, i'i wanupe, wanehe upuranu pà.

⁸ — Uruiko putar newe uma'ereko ma'e romo ure nehe, i'i Zuzue pe wà. — Mo romo peiko, ma'e wi pezur, i'i Zuzue wanupe.

⁹ — Ure newe uma'ereko ma'e ure, ywy muitea'u har wi uruzur ure, ta'e uruenu Tupàn pezar ikàgaw imume'u awer ure xe. Ta'e uruenu hemiapo kwer imume'u awer ure xe, Ezit ywy rehe hemiapo kwer imume'u awer ure xe.

¹⁰ Tupàn weityk mokoz Amohe ywy rehe har wanuwihaw Zotàw ywaz har kwarahy hemaw kutyr har wà. Weityk Xeom Ezemon tawhu pe har wanuwihaw wà no. Weityk Og Màxà tawhu pe har wanuwihaw wà no. Atarot tawhu pe Og hekon a'e, i'i imume'u har urewe wà.

¹¹ A'e rupi ureràmuz a'e wà, ureywy rehe wiko ma'e paw a'e wà no, uze'eg nezewe urewe wà. — Pezapo penemi'u ràmpèata àwàm rehe àràmpèata nehe. Peraha peata mehe nehe. Peze'eg peho Izaew wanupe nehe. — Uruiko putar peme uma'ereko ma'e romo ure nehe. Pezapokatu peze'egaw ure-rehe we nehe, peze wanupe nehe, i'i urewe wà.

¹² Ko typy'ak a'e, haku a'e wi urehem mehe a'e, ipyahu ureata haw rehe urezypyrog mehe, urereko haw pe urereko mehe, peme urezur pà urehem mehe. Peme'e hehe kury. Uxinig a'e, hàwe tuwe a'e kury.

¹³ Ko win hyru ipyahu urehem mehe urereko haw wi. Peme'e hehe kury. Uzeka tuwe kury. Urekamir, urexapat no, upaw a'e, ta'e uruata tetea'u xe urehem pà ure xe, i'i mua'u Zuzue pe wà.

¹⁴ Awa Izaew wanehe we har uzeagaw a'e temi'u i'u pà wà. Wexak izemàner haw wà. Nupuranu kwaw Tupàn rehe wà.

¹⁵ A'e rupi Zuzue uzapokatu uze'egaw wanehe we a'e kury. Umume'u wàmàtry'ym 'ym àwàm wanupe. — Napuzuka kar kwaw heremiruze'eg wanupe ihe nehe, i'i tuwe wanupe. Tàmuz umume'u nezewegatete haw wà no.

¹⁶ Na'iruz 'ar pawire Izaew wenu a'e teko Izaew wanuwake har romo waneko haw imume'u haw wà. (-Hemu'em urewe wà.) Pepa'i waneko haw wà, i'i uzeupeupe wà.

¹⁷ Wikwahy Izaew wanemu'em awer rehe wà. A'e rupi oho waneko haw tawhu wakutyr wà. Zimeàw, Xepir, Meerot, Kiriati-Zeàri tawhu waner romo wà.

¹⁸ Nuzàmàtry'ym kwaw wà, ta'e wanàmuz umume'uahy wazuka 'ym àwàm a'e wà xe, Tupàn Izaew wazar henataromo a'e wà xe. A'e rupi Izaew paw uze'eg zemueteahy wàmuz wanehe wà.

¹⁹ Tàmuz uze'eg teko wanupe wà. — Urumume'uahy ureze'eg Tupàn Izaew wazar henataromo ure. A'e rupi nazapuner kwaw wanuwi

zanezewyr haw rehe ko 'ar rehe kury.

²⁰ Xiapo nezewe haw wanupe nehe. Naxiuka kwaw zane wà nehe. Ximuigo kar wi wi wà nehe. Nezewe mehe Tupàn nuzepyk kwaw zanerehe nehe, ta'e urumume'uahy wazuka 'ym àwàm ure xe, i'i wanupe wà.

²¹ Uze'eg wiwi tàmuz Izaew wanupe wà kury. — Tuwe wikuwe wà nehe. Wiko putar zepe'aw imonohokar romo zaneve wà nehe. Wiko putar 'y herur har romo zanenanàn wà nehe, i'i wanupe wà. Nezewe mehe tàmuz nuhaw kwaw ze'eg wemimume'uahy kwer wà.

²² Na'e Zuzue wenz Zimeàw pe har uzeupe wà kury, wanehe upuranu pà kury. — Màràzàwe tuwe penemu'em urewe. Màràzàwe tuwe — Muite pewi urereko awer tuz, peze mua'u urewe. Azeharo-moete pepa'i peneko haw. Namuite kwaw.

²³ Peiko putar Tupàn ize'egaiw iwiy pe nehe kury. Napepytu'u pixik kwaw zepe'aw monohokar romo peneko re nehe. Napepytu'u pixik kwaw Tupàn hàpuz me 'y herur har romo peneko re nehe, i'i Zuzue wanupe.

²⁴ Uze'eg Zuzue pe wà. — Tupàn pezar uze'eg nezewe wemiruze'eg Moizez pe. — Emono a'e ywy paw Izaew wanupe nehe. Tuwe Izaew uzuka a'e ywy rehe har paw wà nehe, i'i Moizez pe. Urukwaw nezewe haw imume'u awer, ta'e amo umume'u urewe a'e wà xe. A'e rupi urukyze katu pewi. — Tupàn zanezuka kar putar Izaew wanupe a'e nehe, uru'e urezeupeupe. A'e rupi ureremu'em newe.

²⁵ Uruiko nepo pe ure kury. Aze amo neremiapo rà m ikatu newe nehe, ezapo a'e ma'e urewe nehe,

i'i izupe wà.

²⁶ A'e rupi upyro Zuzue a'e teko Izaew wanuwi wà. Nuzuka kwaw wà.

²⁷ A'e 'ar rehe umuigo kar Zimeàw pe har zepe'aw monohokar romo 'y herur har romo wà kury, Izaew wanupe wà kury, Tupàn pe ma'ea'yr hapy haw pe wà no. Te ko 'ar rehe nezewe haw romo wanekon wà.

10

Izaew weityk Amohe ywa rehe har wà

¹ Amo 'ar mehe amo teko umume'u Zuzue hemi-
apo kwer oho Zeruzarez pe har wanuwihaw pe
wà. Anoni-Zenek tuwihawete her romo a'e. —
Upyhyk Zuzue Az tawhu a'e, imumaw pà heityk pà
upaw rupi a'e, i'i izupe wà. — Uzuka wanuwihaw
no. A'e 'ym mehe uzapo nezewegatete Zeriko
tawhu pe no, Zeriko pe har wanuwihaw pe no.
Teko Zimeàw pe har uzapokatu uze'egaw Izaew
wanehe we wà. Wiko wanuwake wà kury, wiko
wamyrypar romo wà kury, i'i teko Zeruzarez pe
har wanuwihaw pe wà.

² Na'e hemiruze'eg a'e wà kury, ipytuhegatu a'e
ma'e henu mehe a'e wà, ukyze pà a'e wà, ta'e
Zimeàw tawhu a'e xe, uhua'u a'e xe, hemetarer
katu a'e xe. Nuzuawy kwaw tawhu tuwihawete
heko haw. Uhua'u wera'u Az tawhu wi. Awakwer
a'e pe har wiko zauxiapekwer puruàmãtyry'ygatu
ma'e romo wà.

³ A'e rupi Anoni-Zenek Zeruzarez pe har
wanuwihaw omono kar uze'eg amo tuwihawete
wanupe kury. Ai'aw tuwihawete waner xe wà:
Hohàm Emerom pe har wanuwihaw. Piràm

Zaramut pe har wanuwihaw. Zapi Araki pe har wanuwihaw. Nemir Ekerom pe har wanuwihaw.

⁴ Nezewe i'i ize'eg a'e tuwihawete wanupe imono kar pyrer a'e. — Pezur xe hepytywà pà nehe, Zimeàw tawhu heityk pà nehe, ta'e a'e pe har uzapokatu uze'egaw Zuzue hehe we a'e wà xe, Izaew wanehe we a'e wà xe, i'i wanupe.

⁵ Na'e a'e 5 Amohe ywy rehe har wanuwihaw a'e wà, Zeruzarez tawhu pe har wanuwihaw a'e no, Emerom tawhu pe har wanuwihaw a'e no, Zaramut tawhu pe har wanuwihaw a'e wà, Araki tawhu pe har wanuwihaw a'e no, Ekerom tawhu pe har wanuwihaw a'e wà no, uzemono'og oho zauxiapekwer wemiruze'eg wanehe we upaw rupi wà kury, Zimeàw tawhu huwake wà kury. Na'e uzàmàtyry'ym a'e pe har wà.

⁶ Zimeàw pe har omono kar uze'eg heraha har Zuzue pe wà kury. Zuzue wiko Ziwkaw pe Izaew wapytu'u haw pe a'e 'ar mehe wà. — Pepuir zo peme uma'ereko ma'e wanuwi nehe. Peneharaz zo urewi nehe. Pezur tàrityka'i urepyro pà nehe kury. Urepytywà pe nehe, ta'e Amohe wanuwihaw ywytyr rehe har paw uzemono'og urereityk pà wà kury xe, i'i izupe wà, uze'eg imono kar pà izupe wà.

⁷ A'e rupi Zuzue a'e, zauxiapekwer paw a'e wà no, zauxiapekwer puruàmàtyry'ygatu ma'e paw a'e wà no, oho Ziwkaw tawhu kutyr a'e wà kury.

⁸ Uze'eg Tupàn Zuzue pe. — Pekyze zo wanuwi nehe, ta'e amur putar nepo pe ihe wà nehe xe. Ni pitài nupuner kwaw nekutyr upu'àmaw rehe wà nehe, i'i izupe.

⁹ Wata Zuzue pytun gatu wà. Iku'em mehe uhem tawhu huwake wà. Iàmàtyry'yamar tawhu huwake har uzemukuhem wà. — Màràzàwe tuwe aipo, i'iahy uzeupeupe wà.

¹⁰ Ukyze katu tuwe Izaew wanexak mehe wà. Weityk Izaew a'e tuwihawete wà. Uhua'u wazuka awer Zimeàw parer. Amo uzàn wanuwi Mete-Orom tawhu kutyr wà. Izaew uzàn wanaikweromo wà. Pe rupi uzàn mehe uzukazuka waneraha wanereko wà. Te Azeka tawhu huwake te Makena tawhu huwake uzuka amo wà no.

¹¹ Heta we amo pe Mete-Orom kutyr har Azeka kutyr har rupi uzàn ma'e wà. Umugyrahya kar Tupàn àmàntàtà uhua'u ma'e uzàn ma'e wanehe, ywak wi kury. Izaew uzuka zauxiapekwer tetea'u wà. Àmàntàtà uzuka wera'u zauxiapekwer Izaew wanenataromo wà.

¹² Tupàn omono Amohe Izaew wanupe wà. A'e 'ar mehe we Zuzue uze'eg Tupàn pe Izaew wanenataromo. — Kwarahya, epytu'u Zimeàw tawhu 'aromo nehe. Zahya, epytu'u Aezarom ywyàpyznaw i'aromo nehe, i'i Zuzue Tupàn pe.

¹³ A'e rupi upytu'u kwarahya. Upytu'u zahya no. Izaew uzepyk wàmàtyry'yamar wanehe wà, kwarahya zahya wapytu'u mehe wà. Ko ze'eg Zaxar umuapyk upape rehe. Kwarahya upytu'u ywak myter pe. Iàrew a'e pe. Umumaw pitài 'ar ru'u wixe 'ym pà.

¹⁴ A'e 'ym mehe naheta pixik kwaw agwer 'ar. A'e 'ar henataromo te ko 'ar rehe naheta pixik kwaw agwer 'ar. Ta'e Tupàn uzeapyaka katu amo awa rehe a'e 'ar mehe a'e xe. Azeharomoete Tupàn upuruàmàtyry'yamar Izaew wainuromo Izaew

wanehe we a'e 'ar mehe.

¹⁵ Na'e Zuzue uzewyr Izaew wanupi upytu'u haw uker haw Ziwkaw pe har pe wà kury.

¹⁶ A'e 5 tuwihawete a'e wà, uzàn oho uzeàmim pà itakwaruhu pupe wà, Makena tawhu huwake wà.

¹⁷ Zauxiapekwer Izaew wanehe we har wexak a'e 5 tuwihawete itakwaruhu pupe waneko mehe wà, itakwaruhu Makena her ma'e pupe waneko mehe wà. Umume'u oho Zuzue pe wà.

¹⁸ I'i Zuzue wanupe. — Pewàpytym itakwaruhu ita uhua'u ma'e pupe nehe. Pezar amo zauxiapekwer a'e pe wà nehe, hehe ume'egatu ma'e romo wà nehe, i'i wanupe.

¹⁹ Amogwer zauxiapekwer nupytu'u kwaw wàmàtyry'y-mar wanaikweromo uzàn ire wà nehe. — Pezàn peho wanaikweromo nehe. Pemuhem kar zo waneko haw pupe pe wà nehe. Pemuixe kar zo tawhu pupe pe wà nehe. Ta'e Tupàn pezar umur putar pepo pe a'e wà nehe xe, i'i Zuzue zauxiapekwer wanupe.

²⁰ A'e rupi zauxiapekwer Zuzue hupi har umumaw wàmàtyry'y-mar paw wà kury. Xo màràràrà zauxiapekwer zo uhem umàno haw wi wà. Upyta tawhu pupe upàrirogaw pupe wà.

²¹ Zauxiapekwer Izaew paw uzewyr upytu'u haw Makena pe har pe wà, umàno 'ym pà wà. Ni amo teko nuze'eg zemueteahy kwaw Izaew wanehe wà kury.

²² Uze'eg Zuzue wemiruze'eg wanupe kury. — Pewàpytymawok itakwaruhu nehe kury. Perur a'e 5 tuwihawete xe herenataromo pe wà nehe kury, i'i wanupe.

²³ A'e rupi werur a'e 5 tuwihawete itakwaruhu wi wà kury. Ai'aw waner xe wà: Zeruzarez pe har wanuwihaw, Emerom pe har wanuwihaw, Zaramut pe har wanuwihaw, Araki pe har wanuwihaw, Ekerom pe har wanuwihaw.

²⁴ Na'e weraha a'e tuwihawete Zuzue pe wà kury. Zuzue wenz awa Izaew wamuwà a'e wà kury. Amo zauxiapekwer wanuwihaw oho hupi wà. Uze'eg a'e tuwihawete wanupe kury. — Pezur xe nehe. Pemuapyk pepy 'aw tuwihawete watuwa rehe nehe, i'i wanupe. Weruzar ize'eg wà.

²⁵ Na'e uze'eg wi Zuzue wanupe kury. — Pkyze zo nehe. Peityk zo pekàgaw nehe. Pekàg nehe. Pkyze zo ma'e wi nehe. Ta'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uzapo putar nezewe haw peàmàtyry'ym àràm nàrà n' a'e nehe xe.

²⁶ Na'e Zuzue uzuka a'e tuwihawete a'e wà kury. Umuzaike wanetekwer 5 ywyrà ize'eg wà. Wanetekwer upyta a'e pe 'aromo wà. Te karuketea'i mehe kury.

²⁷ Kwarahy heixe etea'i mehe uze'eg Zuzue wemiruze'eg wanupe. Pemuezyw wanetekwer ywyrà wi pe wà nehe kury, itakwar wazeàmim awer pupe waneityk pà pe wà nehe kury, i'i wanupe. Weruzar ize'eg wà. Na'e omono itahu teixe haw pupe iwàpytym pà wà. Te kutàri a'e ita upyta a'e pe.

Amo Zuzue hemiapo karer ikatu ma'e

²⁸ A'e 'ar mehe Zuzue weityk Makena tawhu. Uzuka a'e pe har paw wà. Uzuka wanuwihaw no. Ni amo a'e parer nuikuwe kwaw a'e wà. Uzuka Zeriko tawhu pe har wanuwihaw a'e 'ym mehe.

Uzapo nezewegatete Makena pe har wanuwihaw pe no.

²⁹ Na'e Zuzue a'e, hehe we har Izaew izuapyapyr paw a'e wà no, uhem oho Makena wi Irimina tawhu pe a'e wà kury, a'e pe har wàmàtyry'ym pà a'e wà kury.

³⁰ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e umur a'e tawhu Izaew wanupe. Umur tawhu pe har Izaew wanupe wà no. Uzuka kar Zuzue a'e pe har paw zauxiapekwer wanupe wà. Nupyta pixika'i kwaw ni pitài wikuwe ma'e a'e pe kury. Aipo pema'enukwaw Zeriko pe har wanuwihaw pe Zuzue hemiapo kwer rehe. Uzapo nezewegatete haw Irimina pe har wanuwihaw pe kury.

³¹ Na'e Zuzue a'e, hehe we har Izaew paw a'e wà no, uhem Irimina wi Araki tawhu pe wà kury. Umàmàn tawhu iwyr wà, iàmàtyry'ym pà wà.

³² Umur Tupàn Araki tawhu Izaew wanupe. Mokok haw 'ar rehe weityk wà. Uzuka kar Zuzue a'e pe har paw wà, Irimina pe har wanupe iapo pyrer zàwegatete wà.

³³ A'e 'ar rehe Orà Zezer pe har wanuwihaw ur Araki pe a'e pe har wapytywà pà. Weityk Zuzue Orà a'e no, umumaw hehe we har zauxiapekwer a'e wà no. Ni pitài nuikuwe kwaw a'e re wà.

³⁴ Na'e Zuzue a'e, hehe we har Izaew paw a'e wà no, uhem oho Araki tawhu wi Ekerom tawhu pe wà kury. Umàmàn tawhu iwyr wà, iàmàtyry'ym pà wà.

³⁵ A'e 'ar mehe we upyhyk wà. Uzuka kar Zuzue a'e pe har paw zauxiapekwer wanupe wà, Araki pe har wanupe iapo pyrer zàwegatete wà.

³⁶ Na'e Zuzue a'e, hehe we har Izaew paw a'e wà no, uhem oho Ekerom tawhu wi Emerom tawhu pe a'e wà kury. Uzàmàtyry'yim Izaew a'e pe har wà.

³⁷ Upyhyk wà, a'e pe har paw wazuka pà wà. Uzuka wanuwihaw wà. Uzuka taw pixika'i ma'e pe har tawhu huwake har paw wà no. Uzuka tawhu pe har paw wà no. Nuezar kwaw ni amo wikuwe ma'e wà. Weityk tawhu paw wà, uzuka a'e pe har paw wà no, Ekerom pe har wanupe iapo pyrer zàwegatete wà no.

³⁸ Na'e Zuzue a'e, hehe we har Izaew paw wà no, uzewyr wà, Nemir tawhu iàmàtyry'yim pà wà.

³⁹ Upyhyk tawhu wà. Upyhyk a'e pe har wanuwihaw wà no. Upyhyk taw pixika'i tawhu huwake har wà no. Uzuka a'e pe har paw wà. Umumaw tawhu pe har paw wà. Nuezar kwaw ni pitài wikuwe ma'e a'e pe wà. Umumaw Emerom wà, umumaw Irimina wà, umumaw a'e pe har paw wà no. Nezewegatete umumaw Nemir pe har wà no.

⁴⁰ Nezewe Zuzue upyhyk a'e ywy paw a'e kury, ywy ywytyr hereko har a'e no. Upyhyk ywy Negew her ma'e no. Upyhyk ywytyra'i kwarahy heixe haw kutyr har no. Upyhyk ywytyr iapyr wezyw paw no. Upyhyk a'e ywy paw wanuwihaw wà no. Nuezar kwaw ni pitài wikuwe ma'e a'e pe wà. Uzuka paw rupi wà, ta'e Tupàn Izaew wazar uzapo kar nezewe haw izupe a'e xe.

⁴¹ Zuzue weityk a'e teko paw wà. Kanez-Maranez pe har wà, Kaz pe har wà no, wamyter pe har paw wà no, Kozem pe har wà, Zimeàw pe har wà no, wamyter pe har paw wà no.

⁴² A'e tuwihawete paw wà, waiwy paw wà no, upyhyk Zuzue pitài wata haw rupi wà, pitài zeàmàtyry'ymaw rupi wà, ta'e Tupàn Izaew wazar upuruàmàtyry'ym Izaew wanehe we a'e xe, wainuromo a'e xe.

⁴³ Na'e Zuzue a'e, hehe we har Izaew a'e wà no, uzewyr upytu'u haw pe uker haw pe Ziwkaw pe a'e wà kury.

11

Umumaw Zamim, iànàm wà kury

¹ Zamim her ma'e Azor tawhu pe har wanuwihaw wenu Izaew wanemiapo kwer imume'u haw a'e kury. A'e rupi omono kar uze'eg Zoaw Manon tawhu pe har wanuwihaw pe kury, Xinirom tawhu pe har wanuwihaw pe no, Akixap tawhu pe har wanuwihaw pe no.

² Omono kar uze'eg amo tuwihawete wanupe no. Ai'aw waner xe wà: tawhu ywytyr rehe har pe har wanuwihaw kwarahy hemaw ahurehe har kutyr har wà, tawhu Arawa ywy rehe har wanuwihaw Kineret huwake har kwarahy hemaw awyze har kutyr har wà, ywytyr rehe har kwarahy heixe haw kutyr har wà, kwarahy heixe haw kutyr ywytyr heta 'ymaw Napot-Nor tawhu pe har wà.

³ Kànàà ywy rehe har kwarahy ihemaw kutyr har wà, Kànàà ywy rehe har kwarahy heixe haw kutyr har wà, Amohe ywy rehe har wà, Ete izuapyapyr wà, Perize izuapyapyr ywytyr rehe har wà, Zepu izuapyapyr wà, Ewe izuapyapyr wà, Eremon ywytyr ipy pe har Mipa ywy rehe har wà.

A'e paw wenu Zamim ize'eg imuhàmuhàz pyrer wà.

⁴ A'e tawhu paw omono kar zauxiapekwer izupe wà. Omono kar kawaru tetea'u wà no. Omono kar ywyramawa tetea'u wà no. Zauxiapekwer tetea'u uzemono'og oho wà. Waneta haw nuzawy kwaw ywyxig yryhu izywyr har waneta haw wà.

⁵ Wanuwihaw paw uzemono'og uker haw iapo pà Merom yrykaw ywaz rehe wà, Izaew wàmàtyry'ym pà wà.

⁶ Na'e uze'eg Tupàn Zuzue pe kury. — Ekyze zo wanuwi nehe. Pyhewe ko 'or 'ym mehe we amur putar a'e zauxiapekwer izuka pyràm paw Izaew wapo pe ihe wà nehe. Pemupàri waneimaw kawaru pe wà nehe, wanawyhàm imonohok pà pe wà nehe. Pemunyk tata wama'e ywyramawa wanehe paw rupi nehe no, i'i Tupàn Zuzue pe.

⁷ A'e rupi Zuzue a'e, hehe we har zauxiapekwer paw wà no, tàrityka'i uzàmàtyry'ym wàmàtyry'ymar oho a'e pe Merom yrykaw ywaz rehe wà, uzekwaw kar 'ym pà wàmàtyry'ymar wanupe wà.

⁸ Tupàn umur a'e teko paw Izaew wapo pe wà. Weityk wà, wanaikweromo uzàn pà wà. Uhem Xitom tawhu uhua'u wera'u ma'e pe wà. A'e re uhem Mirepo-Mai pe wà, a'e re uhem ywyàpyznaw ywytyr wamyter pe har Mipa her ma'e pe wà. Uzukazuka zauxiapekwer wata mehe pe rupi wà. Uzuka paw rupi wà.

⁹ Weruzar Zuzue Tupàn ze'eg. Umupàri kar kawaru wà. Umunyk kar tata ywyramawa wanehe.

¹⁰ Na'e uzewyr Zuzue Azor tawhu pe ipyhyk pà kury. Uzuka kar wanuwihaw. A'e 'ar mehe Azor

tawhu pe har ikàg wera'u amogwer taw wanuwi a'e.

¹¹ Uzuka Azor tawhu pe har paw rupi wà. Ni pitài nupyta kwaw wikuwe ma'e romo wà. A'e re umunyk tata Azor tawhu rehe, hapy pà paw rupi wà.

¹² Upyhyk Zuzue a'e tawhu paw wà, tuwihawete paw wà no. Uzuka a'e tawhu pe har paw wà. Uzuka wanuwihaw wà no. Uzuka paw rupi wà, ta'e nezewe Moizez Tupàn hemiruze'eg uzapo kar a'e 'ym mehe a'e xe.

¹³ Amo tawhu amo tawhu kwer kwehe arer he-ityk pyrer i'aromo iapo pyrer rehe wanuz wà. Numunyk kar kwaw Zuzue tata a'e tawhu wanehe. Xo pitài tawhu Azor her ma'e tawhu kwer i'aromo iapo pyrer zo umunyk kar tata.

¹⁴ Izaew weraha wama'e paw wà, wanemetarer paw wà no, waneimaw paw wà no. A'e pe har umàno paw wà, ta'e Izaew uzuka wà xe. Ni pitài nupyta kwaw wikuwe ma'e romo wà.

¹⁵ Kwehe mehe Tupàn uzapo kar agwer ma'e Moizez pe a'e. A'e re Moizez uzapo kar a'e ma'e Zuzue pe. Uzapo Zuzue Tupàn hemiapo karer. Uzapo paw rupi. Nupytu'u kwaw iapo 'ym mà.

Amo Zuzue hemiapo kwer ikatu ma'e

¹⁶ Nezewe upyhyk Zuzue a'e ywy paw a'e. Upyhyk ywy ywytyr hereko har. Upyhyk ywy Negew her ma'e. Upyhyk ywy Kozem her ma'e paw. Upyhyk ywytyr kwarahy heixe haw kutyr har paw. Upyhyk ywy Arama her ma'e. Upyhyk ywytyruhu Izaew waiwy rehe har. Upyhyk ywytyra'i no.

¹⁷ Ywy ipyhyk pyrer uzyppyrog ywytyruhu Arak her ma'e pe. Xeir huwake hin. Uhem a'e ywy

Ma'aw-Kaz pe ywyàpyznaw Irimano her ma'e pe. Eremon ywytyr ipy rehe. Upyhyk tuwihawete paw wà, waneityk pà wà, wazuka pà wà.

¹⁸ Umumaw Zuzue kwarahy tetea'u a'e tuwihawete waàmàtyry'ym pà.

¹⁹ Xo pitài tawhu uzapokatu uze'egaw uzezuka kar 'ymaw rehe har Zuzue rehe we wà. Ewe izuapyapyr Zimeàw tawhu pe har zo uzapokatu uze'egaw hehe we a'e wà. Amogwer nuzapokatu kwaw uze'egaw Izaew wanehe we wà. A'e rupi Izaew umumaw a'e teko upaw rupi wà.

²⁰ Tupàn a'e ae umuàtà kar wapy'a a'e wà, Izaew wakutyr wamono kar pà a'e wà. Ta'e ipurumaw wer wanehe upaw rupi a'e xe. Ipuruzuka wer wanehe wapuhareko 'ym pà. Nezewe haw iapo haw Tupàn umume'u Moizez pe kwehe mehe a'e.

²¹ A'e 'ar rehe umumaw Zuzue Anak izuapyapyr ywytyr rehe har oho a'e wà kury. Emerom pe har wà, Nemir pe har wà no, Anaw pe har wà no, ywytyr rehe har Zutez ywy rehe har paw wà no, ywytyr rehe har Izaew ywy rehe har paw wà no. Uzuka a'e teko paw wà, weityk waneko haw tawhu paw wà no.

²² A'e re ni pitài Anak izuapyapyr nuikuwe kwaw Izaew waiwy rehe wà. Xo ywytyr ipy rehe zo heta we teko Anak ikurer wà. — A'e wikuwe a'e 'ar mehe Kaz ywy rehe wà, Kat tawhu pe wà no, Azenoz tawhu pe wà no.

²³ Nezewe upyhyk Zuzue a'e ywy paw a'e, Tupàn ze'eg Moizez pe imur pyrer rupi katete a'e. Umur a'e ywy Izaew wanupe, Izaew ta'yr izuapyapyr uzemono'og ma'e kwer wanupe pitàitàigatu. Na'e

a'e ywy rehe zeàmàtyry'y maw upaw kury.

12

Amo tuwihawete Moizez hemityk kwer wà

¹ Izaew upyhyk a'e ywy a'e wà, tuwihawete wanuwi a'e wà. Ta'e Izaew uzuka teko a'e ywy rehe har paw a'e wà xe. Waiwy Zotàw yrykaw kwarahy hemaw kutyr tuz. Uzyppyrog ywyàpyznaw ywytyr wamyter pe har Aronon her ma'e pe. Oho ywytyr Eremon her ma'e pe. Na'aw tuwihawete Izaew wanemityk kwer waner xe wà kury:

² Xeom Amohe wanuwihaw Ezemon tawhu pe wiko ma'e kwer. Iziwy uzyppyrog Aroer pe Aronon ywyàpyznaw izywyr, ywyàpyznaw imyter pe no. Oho Zamok yrykaw pe Amon ywy zaw pe. A'e tuwihawete Iziwy oho Zireaz myter pe.

³ Ywyàpyznaw Zotàw yrykaw izywyr har ipehegwer kwarahy ihemaw kutyr har pe Xeo ywy uzyppyrog Karirez yryhu pe Mete-Zezimot tawhu huwake. A'e tawhu upyta Yryhu Umàno Ma'e Kwer huwake kwarahy ihemaw kutyr a'e. Oho kwarahy ihemaw awyze har kutyr Piziga ywytyr ipy wi.

⁴ Izaew weityk Og Màmà wanuwihaw a'e wà no. Hepai iahtykaw rehe har wainuromo har romo hekon a'e. Wiko Atarot pe, Enerez pe no.

⁵ Eremon ywytyr upyta iziwy rehe. Xawka tawhu upyta iziwy rehe no. Màmà ywy paw upyta iziwy rehe no. Oho Zezur ywyzaw pe Maaka ywyzaw pe. Zireaz ipehegwer upyta hehe no. Oho Xeom Ezemon wanuwihaw iziwy pe no.

⁶ Moizez Tupàn hemiruze'eg a'e, Izaew wanehe we wata mehe a'e no, weityk a'e teko Zotàw yrykaw kwarahy hemaw kutyr har a'e. A'e rupi omono Moizez a'e ywy Hewmen izuapyapyr wanupe, Kaz izuapyapyr wanupe no, Manaxe izuapyapyr pehegwer wanupe no, waneko àwàm romò no.

Tuwihawete Zuzue hemityk kwer wà

⁷ Zuzue a'e, Izaew wanehe we wata ma'e a'e, weityk teko Zotàw yrykaw kwarahy heixe haw kutyr har a'e wà. Amuapyk putar a'e ywy rehe har wanuwihaw waner xe ihe wà nehe. Waiwy uzypyrog Ma'aw-Kaz pe ywyapypepaw Irimano her ma'e myter pe. Oho ywytyr Arak Xeir ywy huwake har pe. Omono Zuzue a'e ywy Izaew ta'yr wazuapyapyr wanupe waneko àwàm romo pitàitàigatu.

⁸ Ywy ywytyr hereko har, ywytyr kwarahy heixe haw kutyr har no, ywyxiguhu no, ywy Negew her ma'e no, umur wanupe paw rupi. Na'aw teko a'e ywy rehe wiko ma'e kwer waner xe wà: Ete zuapyapyr wà, Amohe zuapyapyr wà no, Kànàà zuapyapyr wà no, Perize zuapyapyr wà no, Ewe zuapyapyr wà no, Zepu zuapyapyr wà no,

⁹⁻²⁴ Weityk Izaew tawhu pe har wanuwihaw tetea'u wà. Na'aw tawhu waner xe wà: Zeriko, Az (Metew huwake har), Zeruzarez, Emerom, Zaramut, Araki, Ekerom, Zezer, Nemir, Kener, Oroma, Araz, Irimina, Ànurà, Makena, Metew, Tapu, Eper, Apek, Arazaron, Manon, Azor, Xinirom-Meron, Akixap, Tanak, Mezin, Kez, Zokineàw Karamew ywy rehe har, Nor yryhu izywyr har, Koim Karirez ywy rehe har, Xiza. Umumaw Zuzue 31

tuwihawete a'e ywy rehe wà, Izaew wanehe we wapuruàmàtyry'ym mehe wà.

13

Amo ywy imumaw pyr 'ym wà

¹ (Umumaw Izaew kwarahy tetea'u a'e ywy rehe weko haw iapo pà wà). Na'e tua'uhez Zuzue kury. Uze'eg wi Tupàn wà izupe. — Netua'uhez ne kury. Heta we ywy tetea'u neremipyhyk 'ygwer a'e rihi.

² Amume'u putar ywy ipyhyk pyràm waner xe ihe wà kury, i'i Tupàn izupe. Kezu izuapyapyr waiwy paw. Piri ywy rehe har waiwy paw.

³ Waiwy uzypyrog yrykaw Xihor her ma'e pe, Ezit ywy kwarahy hemaw kutyr har pe. Oho ywy Akerom her ma'e pe kwarahy hemaw ahurehe har kutyr pe. Kànàà izuapyapyr a'e wà, a'e ywy paw izar romo wanekon a'e wà. Heta 5 tuwihawete a'e pe wà. Amume'u putar tawhu waner xe wà nehe. Kaz, Azenoz, Akerom, Kat, Ekerom Awite waneko haw.

⁴ Kwarahy hemaw awyze har kutyr heta amo ywy Kànàà izuapyapyr waneko haw no. Uzypyrog Ara Xitom tawhu huwake har pe. Oho Awek Amohe waneko haw pe,

⁵ Kema izuapyapyr waneko haw pe no. Oho Ma'aw-Kaz ywytyr Irimano wype har wi Eremon Amat pe, i'i Tupàn Zuzue pe.

⁶ Uze'eg wi Tupàn Zuzue pe no. — Ihe ae ihe nehe, amuzàn kar putar teko ywytyr rehe har paw a'e wi ihe wà nehe. A'e ywy uzypyrog Irimano ywy rehe. Oho Mirepo Maim pe. Xitom tawhu pe har paw wà nehe, tawhu huwake wiko ma'e paw wà nehe no, a'e paw amuzàn kar putar Izaew

wanenataromo ihe wà nehe. Emono tuwe a'e ywy Izaew wanupe nehe, waneko àwàm romo nehe, heze'eg awer rupi katete nehe.

⁷ Epei'ài'àg ywy nehe, pitài pehegwer imono pà a'e ⁹ Izaew ta'yr wazuapyapyr wanupe nehe. Emono pitài pehegwer inugwer Manaxe izuapyapyr pehegwer pe nehe no, i'ì Tupàn Zuzue pe.

Amo Izaew izuapyapyr upyhyk ywy Zotàw yrykaw kwarahy hemaw kutyr har a'e wà

⁸ Manaxe pehegwer ipy a'e wà, Humen izuapyapyr a'e wà no, Kaz izuapyapyr a'e wà no, upyhyk ywy Zotàw yrykaw kwarahy hemaw kutyr har a'e wà. Ta'e Moizez Tupàn hemiruze'eg umur a'e ywy wanupe a'e xe.

⁹ Waiwy uzypyrog Aroer Aronon ywyàpyznaw izywyr har pe. Uzypyrog tawhu a'e ywyàpyznaw myter pe har pe no. Oho Nimon pe. Ywyapypepaw Menema upyta a'e ywy rehe.

¹⁰ Xeom Amohe wanuwihaw wiko amo tawhu wazar romo. Wiko Ezemon pe. A'e tawhu paw upyta iziwy rehe wà no. Iziwy oho Amon ywyzaw pe.

¹¹ Zireaz upyta iziwy rehe. Zezur izuapyapyr a'e wà, Maaka izuapyapyr a'e wà no, wiko a'e ywy rehe wà. Ywytyr Eremon paw upyta a'e ywy rehe. Màxà ywy paw upyta a'e ywy rehe no. Màxà ywy oho Xawka pe.

¹² Og iziwy upyta a'e ywy rehe no. Og wiko Hepai iahykaw rehe har wainuromo har romo. Wiko Atarot pe har wanuwihaw romo, Enerez pe har wanuwihaw romo no. Moizez weityk a'e teko wamono kar pà waiwy wi kwehe mehe wà.

13 Numuhem kar kwaw Zezur izuapyapyr wà, ni Maaka izuapyapyr wà. Wikuwe Izaew izuapyapyr wainuinuromo ko 'ar rehe wà.

14 Numur kwaw ywy Erewi izuapyapyr wanupe. Ta'e temi'u Tupàn pe imur pyr a'e wà xe, upyta ywy hekuzaromo wanupe xe. Moizez hemimume'u kwer rupi katete a'e.

Humen izuapyapyr waiwy

15 Amume'u putar ywy Humen izuapyapyr wanupe Moizez hemimur kwer pitàitàigatu xe ihe nehe kury:

16 A'e ywy uzypyrog Aroer pe Aronon ywyàpyznaw izywyr. Uzypyrog tawhu ywyàpyznaw myter pe har pe no. Oho Menema pe. Ywyapypepaw a'e tawhu izywyr har paw upyta a'e ywy rehe no.

17-20 Ezemon tawhu a'e, tawhu ywyapypepaw rehe har paw wà no, upyta a'e ywy rehe wà: Nimon, Mamot-Ma'aw, Mete-Ma'aw-Meom, Zaxa, Kenemot, Mepaat, Kiriataim, Ximima, Zeret-Xar ywytyr ywyàpyznaw myter pe har rehe har, Mete-Peor, Piziga ywytyr rehe zeupir haw, Mete-Zezimot.

21 Amogwer tawhu ywyapypepaw rehe har paw wà, tawhu Xeom Amohe wanuwihaw hemiruze'eg waneko haw paw wà. (Xeom wiko Ezemon pe wanuwihaw romo wiko mehe.) Moizez weityk Xeom izuapyapyr kwehe mehe a'e wà. Weityk Minià ywy rehe har wanuwihaw wà no: Ewi, Hekem, Zur, Ur, Hema. A'e paw wiko a'e ywy rehe wà. Wiko a'e ywy rehe har wanuwihaw romo wà. Xeom wiko wazar romo.

²² Izaew uzuka teko tetea'u a'e wà. Amo awa wiko izuka pyrer wainuromo a'e. Màrààw uzeapo ma'e rà m imume'u har Meor ta'yr her romo a'e.

²³ Humen izuapyapyr waiwy uzypyrog Zotàw yrykaw pe kwarahy heixe haw kutyr. Zuzue omono a'e tawhu amo tawhu wanehe we Humen izuapyapyr wanupe wà. Wiko wazar romo wà kury. Amumaw wamume'u haw kwez kury.

Kaz izuapyapyr waiwy

²⁴ Amume'u putar ywy Kaz izuapyapyr wanupe Moizez hemimur kwer pitàitàigatu xe ihe nehe kury:

²⁵ Zazer tawhu, tawhu Zireaz ywy rehe har paw wà, Amon waiwy ipehegwer Aroer tawhu pe oho ma'e, Hama tawhu huwake har kwarahy ihemaw kutyr har.

²⁶ Oho Ezemon tawhu wi Hama-Mizipa tawhu pe, Metonim tawhu pe no. Oho Màmài wi Iro-Nemar ywyzaw pe.

²⁷ Ywyàpyznaw yrykaw Zotàw izywyr har rehe heta amo tawhu wà: Mete-Àrà, Mete-Niniha, Xukot, Zapon. Xeom Ezemon wanuwihaw ywy ikurer upyta a'e ywy pehegwer rehe no. Kwarahy heixe haw kutyr Kaz ywyzaw upyta Zotàw yrykaw rupi. Oho yryhu Karirez pe kwarahy heixe haw awyze har kutyr.

²⁸ Amume'u tawhu Kaz izuapyapyr wanupe imono pyrer waner kwez xe ihe wà kury. Amume'u taw wanupe imono pyrer waner kwez xe ihe wà no. Wiko wazar romo wà kury.

Manaxe izuapyapyr wakurer ipy waiwy

29 Amume'u putar ywy Manaxe izuapyapyr wakurer ipy wanupe Moizez hemimur kwer pitàitàigatu xe ihe nehe kury. Wiko wazar romo wà kury.

30 Waiwy uzypyrog Màmài tawhu pe. Màmài ywy paw upyta waiwy pupe. Tuwihawete Og wiko izarer romo a'e. Zair wiko 60 tawhu Màmài ywy rehe har wazarer romo. Manaxe izuapyapyr wiko a'e ma'e paw wazar romo wà kury.

31 Na'aw a'e ywy waner xe wà: Zireaz ywy ipehegwer, Atarot tawhu, Enerez tawhu, tawhu Màmài ywy rehe har tuwihawete Og ima'e kwer wà. Makir wiko Manaxe ta'yr romo. Zuzue omono a'e ywy pehegwer Makir izuapyapyr ikurer wanupe wà.

32 Umur Moizez a'e ywy wanupe kaiwer Moaw waiwy rehe wata mehe a'e, Zotaw yrykaw ywaz rehe Zeriko huwake kwarahy hemaw kutyr har rehe wata mehe a'e.

33 Erewi izuapyapyr wanupe zo numur kwaw Tupàn ywy a'e. Tupàn Izaew wazar wiko ywy hekuzaromo wanupe a'e, uze'eg awer rupi katete a'e.

14

Izaew upei'ài'àng Kànàà ywy a'e wà kury

¹ Nezewe Izaew upei'ài'àng Kànàà ywy a'e wà kury, weko àwàm romo a'e wà kury. Xaxeto Erezar her ma'e a'e, Zuzue Nun ta'yr a'e no, Izaew izuapyapyr wanuwihaw a'e wà no,

² omomor ita'i a'e wà kury, ywy ipegegwer izar rà m hexaexak pà pitàitàigatu wà kury. Nezewe

a'e 9 iku'aw haw Izaew ta'yr wazuapyapyr uze-mono'og ma'e upyhyk uiwy a'e wà kury, ta'e nezewe haw iapo àwàm umume'u Tupàn Moizez pe kwehe mehe a'e xe.

³ Moizez omono ywy Zotàw yrykaw huwake har kwarahy hemaw kutyr har a'e, inugwer 2 iku'aw haw Izaew ta'yr wazuapyapyr uzemono'og ma'e wanupe. Nomono kwaw ywy Erewi izuapyapyr wanupe.

⁴ Zuzue izuapyr wiko mokoz uzemono'og ma'e kwer romo wà. Na'aw waner wà: Manaxe, Eparai. Erewi izuapyapyr nupyhyk kwaw ni amo ywy ipegwer a'e wà. Xo amo tawhu zo upyhyk weko àwàm romo wà. Upyhyk amo ywy ka'api'i rupaw heta haw weimaw wamai'u haw romo wà no.

⁵ Nezewe upei'ài'àg Izaew ywy wà, Tupàn ze'eg Moizez pe imono pyrer rupi katete wà.

Omono Zuzue Emerom tawhu Karew pe

⁶ Amo 'ar mehe awakwer Zuta izuapyapyr a'e wà, Karew Zepone Kene pe har ta'yr a'e no, uze'eg wà Zuzue pe Ziwkaw tawhu pe a'e wà kury. — Erekwaw Tupàn ze'eg Moizez Tupàn hemiruze'eg pe imume'u pyrer ne. Kanez-Maranez pe hekon a'e 'ar mehe wà. Uze'eg Tupàn Moizez pe nerehe a'e, herehe a'e no.

⁷ Amo 'ar mehe Moizez hemur kar ko ywy ikatu haw hexak zàmim pà a'e, Kanez-Maranez wi a'e. Areko 40 kwarahy a'e 'ar mehe hemur kar mehe ihe. Hexak ire azewyr ko ywy ikatu haw imume'u pà ihe. Azeharomoete heremimume'u kwer.

⁸ Amogwer herupi oho ma'e kwer hemu'em Izaew wanupe wà, wamukyze kar pà xe har wanuwi wà. Ihe zo aruzar tuwe Tupàn ihe.

⁹ A'e rupi a'e 'ar mehe Moizez umume'u tuwe ma'e uzeapo ma'e ràm ihewe. — Ywy neremipyrog àwàm izar romo ereiko putar ne nehe, nezuapyapyr wà nehe no. Erepyhyk putar a'e ywy nezuapyapyr waneko àwàm romo nehe, ta'e ereruzar katu Tupàn ne xe, i'i Moizez ihewe.

¹⁰ Tupàn hemuiguwe kar a'e. Nàmàno kwaw. A'e 'ar henataromo amumaw 45 kwarahy hemàno 'ym pà. Ata kaiwer pe ywyxiguhu pe amogwer Izaew izuapyapyr wanupi ihe. Kutàri aiko xe. Areko 85 kwarahy.

¹¹ A'e 'ar mehe hekàg ihe. Kutàri hekàgaw nuzawy kwaw hekàgaw a'e 'ar rehe arer. Apuner zauxiapekwer waàmàtyry'ymaw rehe kutàri ihe, kwehe mehe hereko awer ài ihe.

¹² A'e rupi emur ko ywy ywytyr heta haw ihewe nehe, Tupàn ihewe hemimume'u kwer ihewe nehe. Amogwer umume'u xe har Anaki her ma'e wakàgaw newe wà. Uhua'u tawhu xe har wà. Heta pàrirogawhu waiwyr. Tupàn hepytywàgatu putar a'e nehe no. Aityk putar xe har wamuzàn kar pà ihe wà nehe, i'i Karew Zuzue pe.

¹³ A'e rupi Zuzue omono uze'egatu Karew Zepone ta'yr rehe a'e kury. Omono ywy pehegwer Emerom tawhu huwake har izupe.

¹⁴ A'e 'ar henataromo Karew wiko Emerom tawhu izar romo a'e, ta'e weruzar katu Tupàn Izaew wazar a'e xe.

¹⁵ Heta amo her kwehe arer Emerom tawhu pe. — Kiriati-Arama, i'i izupe wà. Arawa a'e, ikàg wera'u amogwer Anak wanuwi a'e. A'e rupi omono uwer tawhu pe. Na'e a'e ywy rehe har paw upytu'u uzeàmàtyry'ym ire wà kury.

15

Zuta izuapyapyr waiwy

¹ Zuta ta'yr wazuapyapyr uzemono'og ma'e pitàitàigatu a'e wà, upyhyk uiwy a'e wà. Waiwy oho Enom ywy pe, ywyxiguhu Zim her ma'e pe kwarahy hemaw awyze har kutyr.

² Waywyzaw kwarahy hemaw awyze har kutyr har a'e, uzyppyrog Yryhu Umàno Ma'e Kwer, ypaw kwarahy hemaw awyze har kutyr har pe a'e.

³ Oho kwarahy ihemaw awyze har kutyr. Uzyppyrog zeupir haw Akarami her ma'e pe. Oho wi wi Zim pe. Kwarahy ihemaw awyze har kutyr wi oho Kanez-Maranez pe. Ukwaw Ezerom huwake. Oho Anar pe. Umàmàn Karaka tawhu no.

⁴ Oho Azimon pe. Oho yrykaw rupi Ezit ywyzaw rupi Mezitehàn yryhu pe. Upaw a'e pe. Amume'u Zuta izuapyapyr waywyzaw kwarahy ihemaw awyze har kutyr har kwez xe ihe.

⁵ Kwarahy ihemaw kutyr Yryhu Umàno Ma'e Kwer umumaw a'e ywy. Oho Zotàw yrykaw rupi u'ar pà. Kwarahy heixe haw awyze har kutyr ywyzaw uzyppyrog a'e pe.

⁶ Oho Mete-Ogira tawhu pe Mete-Arama tawhu huwake kwarahy heixe haw awyze har kutyr. Uzeupir a'e wi itahu Moà her ma'e pe. (Moà wiko Humen ta'yr romo.)

⁷ Na'e uzyppyrog ywyàpyznaw Iaiw haw her ma'e pe. Oho Nemir pe. Uzewyr kwarahy heixe haw awyze har kutyr Ziwkaw tawhu kutyr. Ziwkaw upyta Anumim pe zeupir haw henataromo ywyàpyznaw rehe kwarahy ihemaw awyze har

kutyry. Na'e oho 'zyygwar Xemez her ma'e pe. A'e re oho 'zyygwar Hozew her ma'e pe.

⁸ A'e wi wahaw ywyàpyznaw Men-Inom her ma'e ywytyr Zepu izuapyapyr waneko awer pe. Zeruzarez tawhu upyta a'e ywytyr rehe. A'e re ywyzaw oho amo ywytyr apyr. A'e ywytyr wapyk Inom ywyàpyznaw henataromo kwarahy heixe haw kutyry, ywyàpyznaw teko aiha ma'e her ma'e iahykaw rehe kwarahy heixe haw awyze har kutyry.

⁹ Ywytyruhu apyr wi oho 'zyygwar Nepitoa her ma'e pe. A'e wi oho pepa'i tawhu Eperom ywytyr rehe har wanupe. A'e wi uzewyr wà Mara kutyry. (Kiriati Zeàri amo her romo no).

¹⁰ Umàmàn Mara kwarahy heixe haw kutyry Xeir ywytyr pe oho pà. Na'e ukwaw kwarahy heixe haw awyze har kutyry Zeàri (Kezaron) ywytyr huwake. Uwezyw Mete-Xemez pe. Oho Ximina ikupe kutyry.

¹¹ A'e wi ywyzaw oho ywytyruhu Akerom huwake har pe zeupir haw rupi. Uzewyr Xikerom pe. Ukwaw Mara ywytyr huwake. Uhem Zaminia tawhu pe. Upytu'u Mezitehàn yryhu pe.

¹² Kwarahy heixe haw kutyry ywyzaw oho iko Mezitehàn yryhu iwyr. Amumaw Zuta izuapyapyr uzeànàànàm ma'e waywyzaw imume'u haw kwez xe ihe kury.

Weityk Karew Emerom wà

¹³ Weruzar Zuzue Tupàn ze'eg. Omono amo Zuta ywy ipehegwer Karew Zepone ta'yr pe. Omono tawhu izupe. Kiriati-Arama tawhu her

romo a'e. Emerom i'i her Izaew waze'eg rupi. (Arawa a'e, Anak hàmuz romo hekon a'e).

¹⁴ Umuhem kar Karew na'iruz tuwihawete Emerom tawhu wi wà. Xezaz, Aimà, Tawmaz waner romo wà.

¹⁵ A'e wi uzàmàtyry'yim Nemir tawhu pe har oho wà kury. (Kiriati-Xeper her kwehe arer romo.)

¹⁶ — Aze amo awa upyhyk Kiriati-Xeper nehe, amono putar herazyr izupe hemireko romo nehe, i'i Karew zauxiapekwer wanupe.

¹⁷ Na'e Otoniew Kenaz ta'yr Karew tywyr upyhyk tawhu a'e. A'e rupi omono Karew wazyr Akixa her ma'e izupe hemireko romo.

¹⁸ Amo 'ar mehe ur Akixa Otoniew pe uze'eg pà. — Enoz amo ko amo ma'etymaw heru pe nehe, i'i izupe. Henoz re a'e, umur a'e. Na'e Akixa Karew huwake uhem mehe wezyw zumen wi. — Ma'e ereputar, i'i Karew izupe.

¹⁹ — Ezapo amo ma'e ikatuahy ma'e ihewe nehe. Eremur ywy pehegwer Negew rehe har ne. Ikatuahy. Emur amo ytyzuzàmaw ihewe nehe no, i'i Akixa Karew pe. A'e rupi omono Karew mokoz ytyzuzàmaw izupe. Pitài ywate hin a'e. Inugwer wytyr iwy pe hin a'e.

Zuta tawhu waner xe kury

²⁰ Amuapyk putar Zuta ywy waner Zuta tawhu waner xe ihe wà nehe kury.

²¹ Upyhyk amo tawhu kwarahy ihemaw awyze har kutyr har Enom waywyzaw huwake har wà: Kawizeew, Ener, Zagur.

²² Kina, Nimona, Anana,

²³ Kenez, Azor, Ixinà.

²⁴ Zipe, Terez, Mearot.

25 Azor-Anata, Keriot-Ezero (Azor)

26 Àmà, Xem, Moraz

27 Azar-Gaz, Ezemom, Mete-Paret

28 Azar-Xuwaw, Merexewa, Mizioxi

29 Mara, Im, Ezem

30 Ewtoraz, Keziw, Oroma

31 Zikirak, Màmàn, Xàxana

32 Eremaot, Xirin, Àim, Himom. Wereko Zuta
29 tawhu wà. Heta taw pixika'i ma'e a'e tawhu
wanuwake har wà no.

33 Na'aw tawhu kaiwer rehe har waner xe wà
kury: Etao, Zora, Azenat,

34 Zanoa, En-Kanim, Tapu, Enà,

35 Zaramut, Ànurà, Xoko, Azek

36 Xàràì, Ànitài, Zener, Kenerotài. Nezewe heta
14 tawhu wà. Heta taw pixika'i ma'e a'e tawhu
wanuwake har wà no.

37 Upyhyk amo tawhu wà no. Na'aw waner xe
wà: Zenà, Anaz, Miginaw-Kaz

38 Nireà, Mipa, Xokoteew

39 Araki, Mokat, Ekerom

40 Kamo, Araomaz, Kixiri,

41 Zenerot, Mete-Nago, Nama, Makena. Upyhyk
16 tawhu wà. Heta taw pixika'i ma'e a'e tawhu
wanuwake har wà no.

42 Zuta izuapyapyr upyhyk amo ae tawhu wà no:
Irimina, Eter, Àzà

43 Ita, Azenat, Nezi

44 Keira, Akaziw, Marexa. Upyhyk 9 tawhu wà,
taw pixika'i a'e tawhu wanuwake har wà no.

45 Upyhyk tawhu Akerom her ma'e wà no,
huwake har taw pixika'i wà no, teko heta haw paw
wà no.

⁴⁶ Upyhyk taw pixika'i paw Azenoz tawhu huwake har wà no. Upyhyk teko heta haw a'e tawhu huwake har wà no, te uhem Mezitehàn yryhu pe wà.

⁴⁷ Upyhyk Azenoz tawhu wà, Kaz tawhu wà no, taw pixika'i a'e tawhu wanuwake har paw wà no. Waiwy uzypyrog Ezit ywyzaw pe. Oho Mezitehàn yryhu pe.

⁴⁸ Upyhyk tawhu ywytyr rehe har wà no. Na'aw waner xe wà: Xamir, Zaxir, Xoko

⁴⁹ Nana, Kiriatic-Xana (Nemir)

⁵⁰ Anaw, Exemo, Ani

⁵¹ Kozem, Orom, Zir. Upyhyk 11 tawhu wà, taw pixika'i tawhu wanuwake har paw wà no.

⁵² Upyhyk amo tawhu wà no. Araw, Numa, Exà

⁵³ Zani, Mete-Tapu, Apek

⁵⁴ Unta, Kiriatic-Arama (Emerom), Zior. Upyhyk 9 tawhu wà, taw pixika'i tawhu wanuwake har paw wà no.

⁵⁵ Upyhyk amo tawhu wà no. Maom, Karamew, Ziw, Zuta

⁵⁶ Zereew, Zokoneàw, Zano

⁵⁷ Kain, Zimea, Ximina. Upyhyk 10 tawhu wà, taw pixika'i tawhu wanuwake har paw wà no.

⁵⁸ Upyhyk amo tawhu wà no. Arur, Mete-Zur, Kenor

⁵⁹ Marat, Meteanot, Ewteko. 6 tawhu upyhyk wà, taw pixika'i wanehe we wà.

⁶⁰ Upyhyk amo mokoz tawhu wà no. Kiriatic-Ma'aw (Kiriatic-Zeàri), Hama. Mokoz tawhu upyhyk wà, taw pixika'i tawhu wanuwake har wanehe we wà.

⁶¹ Ywyxiguhu pe upyhyk amo tawhu wà. Mete-Arama, Mini, Xekak

⁶² Nimixà tawhu xa rehe har, ytyzuzàmaw Zeni her ma'e. 6 tawhu upyhyk a'e pe wà, taw pixika'i tawhu wanuwake har wanehe we wà.

⁶³ Zuta izuapyapyr nupuner kwaw Zepu ywy rehe har Zeruzarez pe wiko ma'e wamuhem kar haw rehe wà. Te ko 'ar rehe a'e teko wiko Zuta izuapyapyr wainuromo wà.

16

Manaxe izuapyapyr kwarahy heixe haw kutyr har waiwy, Eparai waiwy no

¹ Zuze izuapyapyr waiwy uzypyrog Zotàw yrykaw wi Zeriko huwake. Oho te ywyxiguhu pe. Ywy ywytyr hereko har Zeriko huwake har waiwy pehegwer rehe tuz. Waiwy uhem Metew tawhu pe.

² Heta amo ae her Metew pe. Ywyzaw uhem Arakit waiwy pe Atarot tawhu pe.

³ Oho kwarahy heixe haw kutyr Zaperexit waiwy pe Mete-Orom ywytyr ipy pe har pe Zezer pe. Uhem yryhu pe.

⁴ Nezewe Manaxe izuapyapyr a'e wà, Eparai izuapyapyr a'e wà no, Zuze ta'yr izuapyapyr a'e wà, upyhyk uiwy weko àwàm a'e wà.

Eparai waiwy

⁵ Amume'u putar Eparai waywyzaw ihe nehe kury. Ywyzaw kwarahy heixe haw kutyr har uzypyrog Atarot-Anar tawhu pe. Oho Mete-Orom ywate har pe.

⁶ A'e wi oho Mezitehàn yryhu pe. Mikimeta tawhu upyta kwarahy heixe haw awyze har kutyr. Kwarahy ihemaw kutyr ywyzaw uzewyr Tanat-Xiro tawhu pe. Oho ikupe kutyr kwarahy ihemaw kutyr te Zanoa tawhu pe.

⁷ A'e wi uwezyw tawhu pe Narat tawhu pe. Uhem Zeriko tawhu pe. Upaw Zotàw yrykaw pe.

⁸ Kwarahy heixe haw kutyr ywyzaw oho Tapu tawhu wi Kana yrykaw pe. Upaw Mezitehàn yryhu pe. Zuzue omono a'e ywypehegwer Eparai izuapyapyr uzeànàànàm ma'e wanupe. Wiko izar romo wà.

⁹ Eparai izuapyapyr upyhyk amo tawhu Manaxe waiwy rehe har wà, amo taw pixika'i ma'e a'e ywy rehe har wà no.

¹⁰ Numuhem kar kwaw Kànàà ywy rehe har Zezer tawhu pe har wà. Te ko 'ar rehe Kànàà ywy rehe har wiko Eparai izuapyapyr wainuromo wà. Uma'erekoahy e wanupe ko 'ar rehe wà.

17

Amogwer Manaxe izuapyapyr upyhyk amo ywy wà no

¹ Zuze umuzàg Manaxe. Ta'yr ipy romo hekon. Manaxe umuzàg Makir wa'yr ipy romo. Makir a'e, Zireaz pe har wanàmuz romo hekon a'e. Upyhyk tawhu Zireaz her ma'e wà. Upyhyk tawhu Màmà her ma'e wà no. Ta'e Makir izuapyapyr a'e wà xe, zauxiapekwer ikàg ma'e romo wanekon a'e wà xe.

² Amogwer Manaxe izuapyapyr upyhyk amo ywy wà no. Na'aw izuapyapyr uzemono'og ma'e waner xe wà: Amiezer, Erek, Aziriew, Xikez, Eper, Xemi. Manaxe Zuze ta'yr romo hekon a'e.

³ Manaxe umuzàg Makir. Makir umuzàg Zireaz. Zireaz umuzàg Eper. Eper umuzàg Zeropez. Nata'yr kwaw Zeropez. Xo tazyr zo uzexak kar izupe wà. Na'aw tazyr waner xe wà: Makira, Noa, Ogira, Miwka, Xiza.

⁴ Amo 'ar mehe tazyr uze'eg oho xaxeto Ereazar her ma'e pe wà kury. Uze'eg oho Zuzue pe wà no, amogwer tuwihaw wanupe wà no. — Kwehe mehe Tupàn uze'eg Moizez pe a'e. — Emono ywy awakwer wanupe nehe. Emono ywy pehegwer waànàm kuzà Manaxe izuapyapyr wanupe nehe no, i'i izupe. A'e rupi uruiko xe ureywy pehegwer ipyhyk pà ure kury, i'i kuzà tuwihaw wanupe wà. A'e rupi omono ywy pehegwer kuzà wanupe wà no, ta'e Tupàn uzapo kar nezewe haw Moizez pe kwehe mehe a'e xe.

⁵ Nezewe Manaxe izuapyapyr upyhyk uiwy pehegwer wà. Mokoz ywy pehegwer upyhyk wà. Upyhyk Zireaz ywy wà. Upyhyk Màmà ywy wà no, Zotàw yrykaw huwake har kwarahy ihemaw kutyr har wà. Upyhyk 10 pehegwer kwarahy heixe haw kutyr har wà no.

⁶ Nezewe Manaxe ta'yr izuapyapyr upyhyk ywy pehegwer wà, tazyr izuapyapyr upyhyk ywy pehegwer wà no. Omono tuwihaw Zireaz ywy kurer inugwer Manaxe izuapyapyr wanupe wà.

⁷ Manaxe izuapyapyr waiwy uzypyrog Azer izuapyapyr waiwy pe. Oho tawhu Mikimeta her ma'e pe, Xikez tawhu huwake kwarahy hemaw kutyr. A'e ywyzaw oho kwarahy hemaw awyze har kutyr En-Tapuwa tawhu pe har waiwy pe.

⁸ Tapuwa ywy a'e, Manaxe ywy myter pe tuz. Tapuwa tawhu a'e, ywyzaw rehe har a'e, Eparai

izuapyapyr wanupe upyta a'e.

⁹ Ywyzaw wezyw oho En-Tapuwa wi Kana yrykaw pe uhem pà. Tawhu yrykaw huwake har kwarahy hemaw awyze har kutyr har a'e wà, Eparai izuapyapyr waiwy myter pe wanuz a'e wà. A'e ywy tawhu Manaxe izuapyapyr waneko haw wamyter pe tuz. Manaxe waywyzaw oho wiwi yrykaw ywaz rehe kwarahy heixe haw ahurehe har kutyr har rehe. Uhem yryhu Mezitehàn her ma'e pe.

¹⁰ Eparai izuapyapyr wiko Manaxe izuapyapyr wanuwake kwarahy heixe haw ahurehe har kutyr wà. Waiwy oho yryhu pe wà. Manaxe izuapyapyr waiwy oho kwarahy hemaw ahurehe har kutyr. Uhem Azer izuapyapyr waiwy pe. Oho kwarahy heixe haw kutyr Ixakar izuapyapyr waiwy pe no.

¹¹ Tawhu Mete-Xà her ma'e a'e, taw a'e tawhu huwake har wà no, Ixakar waiwy no, Azer waiwy no, upyta Manaxe wanupe wà. Manaxe izuapyapyr wiko Imireàw ywy rehe wà, Nor tawhu yryhu huwake har pe wà no, Enor tawhu pe wà no, Tanak tawhu pe wà no, Mezin tawhu pe wà no, taw pixika'i a'e tawhu wanuwake har wanupe wà no.

¹² Manaxe izuapyapyr zo a'e wà, numuhem kar kwaw teko a'e tawhu pe har a'e wà. A'e rupi a'e Kànàà rehe har a'e tawhu pe har wikuwe wiwi a'e tawhu pe ko 'ar rehe a'e wà kury.

¹³ Amo kwarahy pawire Izaew ikàg wiwi wera'u a'e wà. Nezewe rehe we nupuner kwaw Kànàà rehe har paw wamuhem kar haw rehe wà. Umuma'erekoahy e kar Izaew uzeupe wà.

Manaxe, Eparai wà no, wenz amo ywy Zuzue pe wà

¹⁴ Zuze ta'yr izuapyapyr uze'eg oho Zuzue pe wà. — Màràzàwe tuwe xo pitài ywy pehegwer zo eremur kwez urewe. Urereta tetea'u ure, ta'e Tupàn umur uze'egatu urerehe a'e xe, i'i izupe wà.

¹⁵ Uze'eg Zuzue wanupe. — Azeharomoete peneta tetea'u. Azeharomoete ywy ywytyr hereko har Eparai waneko haw pixika'i wera'i peme. A'e rupi peho Perize izuapyapyr waiwy pehegwer Hapaz waiwy pehegwer ipyhyk pà nehe ty wà. Heta ka'a ete a'e pe. Pemonohok ka'a nehe, ywy imukatu pà peneko àwàm romo nehe, i'i Zuzue Zuze izuapyapyr wanupe.

¹⁶ — Ywy ywytyr hereko har nuhyk kwaw urewe. Kànàà ywy rehe har ywytyr heta 'ymaw rehe wiko ma'e a'e wà, wereko ywyramawa itaper iapo pyrer uzeupe a'e wà. Mete-Xà tawhu pe har wà, taw a'e tawhu huwake har pe har wà no, Zereew rehe har ywytyr ipy rehe har wà no, wereko ywyramawa uzeupe wà. (A'e rupi ikàg wera'u zauxiapekwer urewi wà), i'i Zuzue pe wà.

¹⁷ Uze'eg Zuzue Eparai Manaxe izuapyapyr wanupe no. — Azeharomoete pekàg kury, peneta tetea'u no. Mokoz ywy amono putar peme peneko àwàm romo nehe kury.

¹⁸ Ywy ywytyr heta haw upyta putar peme nehe. Heta tetea'u ka'a a'e pe. Nezewe rehe we pemukatu putar ywy nehe. Pepyhyk putar upaw rupi nehe. Ta'e pemuhem kar putar Kànàà ywy rehe har upaw rupi a'e wi pe wà nehe xe. Heta ywyramawa tàtà ma'e wanupe. Nezewe rehe we

pemuhem kar putar pe wà nehe, ta'e pekàg tuwe pe no xe, i'i Zuzue wanupe.

18

Umuzaz'aza'ak uiwy pehegwer wà

¹ (Upyhyk Izaew a'e ywy paw wà.) A'e rupi teko paw uzemono'og oho tawhu Xiro her ma'e pe wà. Umuapyk tàpuzràn Tupàn heko haw a'e pe wà.

² 7 Izaew ta'yr izuapyapyr uzemono'og ma'e nupyhyk kwaw uiwy pehegwer a'e wà rihi.

³ A'e 'ar rehe uze'eg Zuzue Izaew wanupe kury. — Ma'e peàro peiko. Ma'e 'ar mehe pepyhyk putar ywy Tupàn peipy wazar hemimur kwer nehe.

⁴ Pe pitàitàigatu pexaexak na'iruz awa pe wà nehe. Izaew izuapyapyr uzemono'og ma'e pitàitàigatu umur kar putar na'iruz awa wà. Ihe amono kar putar a'e awa ko ywy nà'nàn ihe wà nehe. Wexak putar ywy ikatu haw wà nehe. Umuapyk putar wemixak kwer pape rehe wà nehe. Aze wexak amo ywy katu wà nehe, aze uputar a'e ywy weko àwàm romo wà nehe, tuwe umuapyk a'e ywy imume'u haw pape rehe wà nehe. A'e re uzewyr putar xe ihewe uze'eg pà wà nehe.

⁵ A'e awa upei'ài'àng putar a'e ywy 7 pehegwer romo iapo pà wà nehe. Zuta izuapyapyr wiko putar uiwy rehe wà nehe, kwarahy heixe haw ahurehe har kutyr har rehe wà nehe. Zuze izuapyapyr wiko putar uiwy rehe wà nehe no, kwarahy hemaw ahurehe har kutyr har rehe wà nehe no.

⁶ Pemur a'e ywy 7 pehegwer romo iapo pyrer pape rehe imuapyk pyrer ihewe nehe. A'e 'ar

mehe amomor putar ita'i Tupàn hemiapo putar haw ikwaw pà ihe nehe, penekuzaromo ihe nehe.

⁷ Erewi izuapyapyr nupyhyk kwaw ywy wà nehe, amogwer wazàwe wà nehe. Ta'e wiko xaxeto romo Tupàn henataromo a'e wà xe. Kaz izuapyapyr a'e wà, Humen izuapyapyr a'e wà no, Manaxe kwarahy hemaw kutyr har izuapyapyr a'e wà no, upyhyk uiwy Zotàw yrykaw ywaz rehe har kwarahy hemaw kutyr har a'e wà. Moizez Tupàn hemiruze'eg umur a'e ywy wanupe a'e, i'i Zuzue teko wanupe.

⁸ Uhem a'e awa oho ywy hexakaw imume'u haw iapo pà wà. Wahem 'ym mehe we Zuzue uze'eg wi wanupe. — Pexak ywy paw peho nehe. Pemuapyk penemixak kwer pape rehe nehe. A'e re pezur xe ihewe nehe. Amomor putar ita'i Tupàn hemiapo putar haw ikwaw kar pà peme ihe nehe, Tupàn henataromo ihe nehe. Nezewe pekwaw putar ywy pehegwer izar ràm pitàitàigatu nehe, i'i wanupe.

⁹ A'e rupi oho tuwe a'e awa ywy nàn wà. Umuapyk ywy hexakaw pape rehe wà, tawhu wanexakaw pitàitàigatu imuapyk pà wà, 7 pehegwer romo iapo pà wà. A'e re uzewyr wà Zuzue pe Xiro tawhu pe wà.

¹⁰ Na'e omomor Zuzue ita'i Tupàn henataromo ywy ipegegwer wazar ràm wanexanexak pà. Nezewe umuza'aza'ak ywy, ipegegwer imono pà a'e 7 Izaew ta'yr izuapyapyr wanupe pitàitàigatu.

Mezàmi izuapyapyr waiwy

¹¹ Nezewe Tupàn wexaexak ywy Mezàmi izuapyapyr wanupe, iànàànàm wanupe

pitàitàigatu. Waiwy Zuta waiwy Zuze waiwy wamyter pe tuz a'e.

¹² Kwarahy hemaw ahurehe uzypyrog Zotàw yrykaw pe. Ukwaw Zeriko huwake. Oho ywytyr kutyr kwarahy heixe haw kutyr. Uhem ywyx-iguhu Mete-Awen her ma'e pe.

¹³ A'e wi waywyzaw ukwaw Iruz huwake a'e tawhu pe zeupir haw pe, Metew tawhu pe. Wezyw oho Atarot-Anar tawhu pe ywytyr rehe Mete-Orom Ywytyr ipy pe har pe.

¹⁴ A'e wi ywyzaw oho amo ywy kutyr. Ywytyr huwake kwarahy heixe haw kutyr har wi uzewyr kwarahy ihemaw awyze har kutyr kury. Uhem Kiriati Ma'aw tawhu pe. (Kiriati-Zeàri amo her romo.) Amo Zuta izuapyapyr wiko a'e tawhu pe wà. Amume'u ywyzaw kwarahy heixe haw kutyr har kwez xe ihe.

¹⁵ Ywyzaw kwarahy hemaw awyze har kutyr har uzypyrog Kiriati-Zeàri huwake kwarahy heixe haw kutyr. Uhem Nepitoa yrykaw ipy pe ytyzuzàmaw pe.

¹⁶ Wezyw ywyzaw ywytyruhu izypy pe. A'e ywytyr uwin iàpy'àmaw Men-Inom her ma'e huwake. Hepai iàpy'àmaw huwake kwarahy hemaw ahurehe har kutyr ywyzaw tuz. Oho wiwi iàpy'àmaw Ino her ma'e rupi, ukwaw Zepu tawhu huwake kwarahy ihemaw awyze har kutyr. A'e re uhem tawhu Eri-Ozew her ma'e pe.

¹⁷ A'e re oho kwarahy hemaw ahurehe har kutyr. Uhem Eri-Xemez pe. A'e re oho Zeriroto pe Anumim pe zeupir haw ikupe kutyr. A'e re wezyw itahu Muà her ma'e pe. Moà a'e, humen ta'yr romo hekon kwehe mehe a'e.

18 Ywyzaw ukwaw kwarahy heixe haw awyze har kutyr Zotàw ywyàpyznaw wi zeupir haw huwake. A'e re uwezyw ywyàpyznaw pe.

19 Oho kwarahy heixe haw awyze har kutyr Mete-Ogira pe zeupir haw huwake. Upaw Zotàw yrykaw iahykaw pe kwarahy ihemaw awyze har kutyr har pe. Heta 'ypawhu a'e pe yryhu pupe 'y iwrykaw pe. Amume'u ywyzaw kwarahy ihemaw awyze har kutyr har romo kwez xe ihe kury.

20 Zotàw yrykaw a'e, ywyzaw kwarahy ihemaw kutyr har romo a'e. Zuzue omono ywy pehewer Mezàmi izuapyapyr wanupe. Amume'u a'e ywyzaw kwez xe.

21 Mezàmi wiko amo tawhu wazar romo wà no: Zeriko, Mete-Ogira, Emek-Kezi,

22 Mete-Arama, Zemàràì, Metew,

23 Awi, Para, Opira,

24 Kepar-Amonaz, Opini, Zema. Heta 12 tawhu wà. Heta amo taw a'e tawhu waiwyr har wà no.

25 Mezàmi wiko amo tawhu wazar romo wà no: Zimeàw, Hama, Meerot,

26 Mipa, Xepira, Moza,

27 Hekem, Iripeew, Tarara,

28 Zera, Erep, Zepu (Zeruzarez her inugwer), Zimea, Kiriati-Zeàri. Heta 14 tawhu wà. Heta amo taw a'e tawhu waiwyr har wà no. Zuzue omono amo ywy Mezàmi izuapyapyr uzeànàànàm ma'e wanupe. Amume'u a'e ywy kwez xe ihe kury.

19

Ximeàw izuapyapyr waiwy

1 Zuzue omono amo ywy Ximeàw izuapyapyr uzeànàànàm ma'e wanupe kury. Imuza'akaw

mokoz haw romo a'e. Waiwy upyta Zuta ywy myter pe.

² Ximeàw wereko amo tawhu wà: Merexewa, Xema, Moraz,

³ Azar-Xuwaw, Mara, Ezem,

⁴ Ewtoraz, Metu, Oroma,

⁵ Zikirak, Mete-Marakamot, Azar-Xuza,

⁶ Mete-Erewaot, Xaruem. Heta 13 tawhu wà. Heta amo taw a'e tawhu waiwyr har wà no.

⁷ A'e teko wiko amo tawhu wazar romo wà no: Àim, Himon, Eter, Àzà. Heta 4 tawhu wà. Heta amo taw a'e tawhu waiwyr har wà no.

⁸ Ximeàw wiko taw a'e tawhu waiwyr har paw wazar romo wà no. Waiwy oho Marat-Mer pe. Hama kwarahy ihemaw awyze har kutyr har her inugwer romo a'e. Zuzue omono amo ywy Ximeàw izuapyapyr uzeànaànàm ma'e wanupe. Amume'u a'e ywy kwez xe.

⁹ Umunyryk amo Zuta waiwy pehegwer imono pà Ximeàw wanupe. Ywy Zuta wanupe imono pyrer uhua'u wera'u a'e. A'e rupi omono ipehegwer Ximeàw pe.

Zemurom izuapyapyr waiwy

¹⁰ Zuzue uzapo ywy imuza'akaw na'iruz haw kury. Omono ywy pehegwer Zemurom izuapyapyr wanupe. Waiwy oho Xari pe.

¹¹ Ywyzaw uzeupir kwarahy heixe haw kutyr Marara pe. Ukwaw Namazet huwake. Uhem yrykaw Zokineàw huwake har pe kwarahy ihemaw kutyr har pe.

¹² Xari ikupe kutyr ywyzaw oho iko kwarahy ihemaw kutyr Kizirot-Tamor ywy rehe ywyzaw pe. Ukwaw Namerat rupi Zapi pe uhem pà.

¹³ Oho wiwi iko kwarahy ihemaw kutyr Kate-Eper pe, Ete-Kazi pe no. Na'e uwak Nez kutyr Himom piarupi.

¹⁴ Kwarahy heixe haw awyze har kutyr ywyzaw uwak Anatom tawhu kutyr. Upytu'u Ipitaew ywyàpyznaw pe.

¹⁵ Heta amo tawhu Zemurowa ywy rehe wà: Katat, Naraw, Xinirom, Inara, Merez. Heta 12 tawhu wà. Heta amo taw a'e tawhu waiwyr har wà no.

¹⁶ A'e tawhu wà, a'e taw wà no, upyta ywy Zemurom izuapyapyr wanemipyhyk kwer rehe wà. Zemurom wiko wazar romo wà.

Ixakar izuapyapyr waiwy

¹⁷ Zuzue uzapo ywy imuza'akaw 4 haw kury. Omono ywy pehegwer Ixakar izuapyapyr wanupe.

¹⁸ Amo tawhu upyta waiwy rehe wà. Zereew, Kezurot, Xunez,

¹⁹ Aparai, Xeom, Anakarat,

²⁰ Hamit, Kiziàw, Emez,

²¹ Hemet, En-Kamin, En-Ana, Mete-Pazez.

²² Ywyzaw ukwaw na'iruz tawhu wanuwake: Tamor, Xazima, Mete-Xemez. Upaw Zotàw yrykaw pe. Heta 16 tawhu Ixakar waiwy rehe wà. Heta taw a'e tawhu waiwyr har wà no.

²³ A'e tawhu a'e wà, a'e taw wà no, upyta ywy Ixakar izuapyapyr wanemipyhyk kwer rehe wà. Ixakar wiko wazar romo wà.

Azer izuapyapyr waiwy

²⁴ Zuzue uzapo ywy imuza'akaw 5 haw kury. Omono ywy pehegwer Azer izuapyapyr wanupe.

²⁵ Heta amo tawhu a'e ywy rehe wà: Ewkat, Ari, Metez, Akixap,

²⁶ Aramerek, Amaz, Mizaw. Kwarahy heixe haw kutyr ywyzaw uhem Karamew ywytyr pe. Uhem tawhu Xiro-Iriminat pe no.

²⁷ A'e re oho kwarahy ihemaw kutyr Mete-Nago pe. Ukwaw Zemurum waiwy huwake. Wahaw Ipitaew ywyàpyznaw. Oho kwarahy heixe haw awyze har kutyr Mete-Emek pe Neiew pe. Oho wiwi kwarahy heixe haw awyze har kutyr amo tawhu wanupe: Kamu,

²⁸ Emerom, Heow, Amon, Kana. A'e re uhem Xitom uhua'u ma'e pe.

²⁹ Na'e ywyzaw oho Hama kutyr Xir tawhu pe uhem pà. Heta pàrirogawtâtà a'e tawhu izywyr. Na'e ywyzaw uwak Oza kutyr Mezitehàn yryhu pe oho pà upaw pà. Heta amo tawhu Azer waiwy rehe wà: Maraw, Akaziw,

³⁰ Uma, Apeka, Heow. Heta 24 tawhu wà. Heta taw a'e tawhu waiwyr har wà no.

³¹ A'e tawhu a'e wà, a'e taw wà no, upyta ywy Azer izuapyapyr wanemipyhyk kwer rehe wà. Azer wiko wazar romo wà.

Napitari waiwy

³² Zuzue uzapo ywy imuza'akaw 6 haw kury. Omono ywy pehegwer Napitari izuapyapyr wanupe.

³³ Waywyzaw uzypyrog Erep tawhu pe. Oho ywyr kavar Zanani her ma'e wi, Anami-Nekew wi Zamineew wi Araku pe. Upytu'u Zotàw yrykaw pe.

³⁴ Ywyzaw uwak kwarahy heixe haw kutyr Azinot-Tamor tawhu pe oho pà. A'e wi oho Okok

pe, Zemuum pe kwarahy ihemaw awyze har kutyr, Azer pe kwarahy heixe haw kutyr, Zuta pe Zotaw yrykaw pe kwarahy ihemaw kutyr.

³⁵ Amo tawhu uzepyro pàrirogawtàtà pupe wà: Zini, Zeruzarez, Amat, Hakat, Kineret,

³⁶ Anama, Hama, Azor,

³⁷ Kez, Enerez, En-Azor,

³⁸ Iro, Miginarew, Orez, Mete-Anat, Mete-Xemez. Heta 19 tawhu wà. Heta taw a'e tawhu waiwyr har wà no.

³⁹ A'e tawhu a'e wà, a'e taw wà no, upyta ywy Napitari izuapyapyr wanemipyhyk kwer rehe wà. Napitari wiko wazar romo wà.

Nà izuapyapyr upyhyk uiwy wà no

⁴⁰ Zuzue uzapo ywy imuza'akaw 7 haw kury. Omono ywy pehegwer Nà izuapyapyr wanupe.

⁴¹ Heta tawhu waiwy rehe wà: Zora, Etao, Ir-Xemez,

⁴² Xarami, Aezarom, Ixira,

⁴³ Ero, Ximina, Akerom,

⁴⁴ Ewtek, Zimeton, Marat,

⁴⁵ Zeuz, Mene-Merak, Kat-Himon,

⁴⁶ Me-Zariko, Hako, ywy Zop tawhu henataromo har.

⁴⁷ Upyro amo ywy Nà izuapyapyr wanuwi wà. A'e rupi Nà izuapyapyr oho Erezet tawhu pe a'e pe har waàmätyry'ym pà wà. Upyhyk a'e tawhu wà. Uzuka ipupe wiko ma'e wà. Na'e upyhyk a'e ywy wà, hehe wiko pà wà. Omono amo her Erezet tawhu pe wà. — Nà, i'i izupe wà. Nà a'e, a'e wanàmuz ipy mehe arer romo hekon a'e.

⁴⁸ A'e tawhu a'e wà, a'e taw wà no, upyta ywy Nà izuapyapyr wanemipyhyk kwer rehe wà. Nà izuapyapyr wiko wazar romo wà.

Zuzue upyhyk uivy a'e no

⁴⁹ Izaew umumaw ywy imuza'aza'akaw wà kury. Na'e omono amo ipehegwer Zuzue Nun ta'yr pe wà. Wiko izar romo.

⁵⁰ – Pemono amo tawhu izupe nehe, i'i Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e teko wanupe. Tawhu upyta ywy ywytyruhu hereko har Eparai waiwy rehe a'e. Ximinat-Xera her romo a'e. Zuzue uzapo wiwi a'e tawhu. Na'e wiko ipupe.

⁵¹ Xaxeto Erezar a'e, Zuzue a'e no, Izaew ta'yr wazuapyapyr uzeànànàm ma'e wanuwihaw a'e wà no, uzapo ywy imuza'aza'akaw a'e wà. Iapo mehe upuranu Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e rehe ita'i ma'e papar haw hereko har imomor pà wà, tãpuzràn Tupàn pe imonokatu pyrer pe teixe haw huwake a'e wà, Xiro tawhu pe a'e wà. Nezewe umumaw ywy imuza'aza'akaw wà.

20

Tawhu puruzuka ma'e kwer wazeàmim àwàm

¹ Amo 'ar mehe Tupàn uze'eg wà Zuzue pe kury.

² – Kwehe mehe aze'eg Moizez pe ihe. – Pexaexak amo tawhu pe wà nehe, puruzuka ma'e kwer wazeàmim àwàm romo wà nehe, a'e izupe. Eze'eg Izaew wanupe nehe kury. – Pexaexak a'e tawhu pe wà nehe kury, ere wanupe nehe, i'i Tupàn Zuzue pe.

³ Nezewe mehe aze amo uzuka amo nehe, hehe ipuruzuka wer 'ym pà nehe, izuka arer upuner a'e

tawhu wapupe uzànw rehe wà nehe. Izuka pyrer huwykwer hekuzar iputar har nupuner kwaw izuka haw rehe a'e pe wà nehe. Nupuner kwaw hehe uzepykaw rehe wà nehe.

⁴ Aze amo uzàn a'e tawhu pe nehe no, u'àm putar tawhu pe teixe haw huwake nehe. Umume'u putar wemiapo kwer tawhu pe har wanàmuzgwer wanupe nehe. Tàmuzgwer umuixe kar putar a'e awa tawhu pe wà nehe. Omono putar amo tàpuz izupe heko àwàm romo wà nehe.

⁵ Aze hehe uzepyk ma'e rà m ur haikweromo nehe, tàmuzgwer nomono kwaw a'e teko hekar har pe wà nehe. Ta'e uzuka wapihar hehe ipuruzuka wer 'ym pà a'e xe. Na'ipuruzuka wer kwaw hehe.

⁶ Izuka arer upyta putar a'e tawhu pe nehe. Tàmuz upuranu putar hehe wà nehe. Na'e umume'u putar izupe wemiapo kar rà m teko a'e pe har wanenataromo wà nehe. Izuka arer upuner a'e tawhu pe upyta haw rehe nehe. Xo xaxeto wanuwihaw imàno re zo upuner uzewyr haw rehe weko awer pe nehe. (Ùzuka amo a'e tawhu pe a'e 'ym mehe a'e.)

⁷ Wexaexak amo tawhu uzàn ma'e wazeàmim àwàm romo wà: Kez Karirez ywy rehe har Napitari ywy ywytyruhu hereko har rehe har, Xikez Eparai ywy rehe ywytyruhu hereko har rehe har, Kiriati-Arama (Emerom inugwer her ma'e) Zuta ywy rehe ywytyruhu hereko har rehe har.

⁸ Zotàw yrykaw ikupe kutyr kwarahy ihemaw kutyr ywyapypepaw Zeriko tawhu huwake har rehe ywyxiguhu rehe wexaexak Mezer tawhu Humen ywy rehe har wà, Hamot Zireaz ywy rehe har Kaz waiwy rehe har, Korà Màmà ywy rehe har

Manaxe waiwy rehe har.

⁹ Wexaexak a'e tawhu uzàn ma'e waneko àwàm romo teko Izaew izuapyapyr wanupe wà. Amo ywy rehe arer Izaew wainuinuromo wiko ma'e upuner a'e tawhu wapupe uzànw rehe wà no. Wyzài teko, aze uzuka amo hehe ipuruzuka wer 'ym pà, upuner uzepyro haw rehe a'e tawhu wapupe wà. Aze izuka pyrer iànàm izepyk wer hehe, nupuner kwaw izuka haw rehe. Tàmuzgwer upuraru wanehe wà. Umume'u uzeapo ma'e ràw a'e pe teko a'e tawhu pe har wanenataromo wà.

21

Tawhu Erewi izuapyapyr waneko haw

¹⁻² Erewi izuapyapyr uzeànàànàm ma'e wanuwihaw oho Xiro tawhu Kànàà ywy rehe har pe wà. Uze'eg oho tuwihaw wanupe a'e pe wà: xaxeto Erezar pe, Zuzue Nun ta'yr pe no, Izaew ta'yr izuapyapyr wanuwihaw nànw no. — Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg nezewe Moizez pe a'e. — Tuwe Izaew omono tawhu Erewi wanupe wà nehe. Tuwe omono ka'api'i rupaw a'e tawhu izywyr har wanupe wà nehe no, waneimaw wamai'u haw romo wà nehe no, i'i Tupàn Moizez pe, i'i Erewi amo Izaew wanupe wà.

³ Izaew weruzar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e wà. Omono amo tawhu Erewi izuapyapyr wanupe wà. Omono amo ka'api'i rupaw wanupe wà no.

⁴ Koat izuapyapyr uzeànàànàm ma'e ràgypy upyhyk tawhu wà. Erewi izuapyapyr xaxeto Àràw izuapyapyr upyhyk 13 tawhu amo Izaew

ta'yr izuapyapyr wanuwi wà: Zuta izuapyapyr wanuwi, Ximeàw wanuwi, Mezàmi wanuwi.

⁵ Amogwer Koat izuapyapyr upyhyk 10 tawhu Eparai izuapyapyr wanuwi wà, Nà izuapyapyr wanuwi wà no, Manaxe izuapyapyr ipehegwer kwarahy heixe haw kutyr har wanuwi wà no.

⁶ Zeroxon izuapyapyr upyhyk 13 tawhu amo Izaew ta'yr izuapyapyr wanuwi wà: Ixakar izuapyapyr wanuwi, Azer wanuwi, Napitari wanuwi, Manaxe izuapyapyr ipehegwer Màxà pe har Zotàw ikupe kutyr har kwarahy ihemaw kutyr har wanuwi wà no.

⁷ Merari izuapyapyr upyhyk 12 tawhu amo Izaew ta'yr izuapyapyr wanuwi wà: Humen izuapyapyr wanuwi, Kaz wanuwi, Zemuròm wanuwi.

⁸ Nezewe teko Izaew izuapyapyr omomor ita'i ma'e papar haw hereko har wà, a'e tawhu wamunryrkar pà Erewi wanupe wà, ka'api'i rupaw a'e tawhu waiwyr har imunryk kar pà wanupe wà no. Ta'e Tupàn uzapo kar nezewe haw Moizez pe a'e xe.

⁹ Zuta izuapyapyr wà, Ximeàw izuapyapyr wà no, omono tawhu

¹⁰ Koat Erewi ta'yr izuapyapyr wanupe wà. Ywy imuza'aza'ak mehe Koat izuapyapyr ràgypy upyhyk uiwya wà.

¹¹ Omono Kiriati-Arama tawhu a'e teko wanupe wà. Arawa wiko Anak tu romo a'e. — Emerom, i'i teko a'e tawhu pe wà no. Upyta Zuta ywy rehe ywytyruhu wainuinuromo. Omono ka'api'i rupaw a'e tawhu izywyr har wanupe wà no.

¹² Ta'e a'e 'ym mehe omono ko a'e tawhu izywyr har Karew Zepone ta'yr pe wà xe. Wiko izar romo a'e.

¹³ Omono Emerom Àràw izuapyapyr wanupe wà. Omono ka'api'i rupaw tawhu izywyr har wanupe wà no. Aze amo uzuka amo hehe ipuruzuka wer 'ym pà, upuner a'e tawhu pe uzànw rehe. Omono amo tawhu wanupe wà no: Irimina,

¹⁴ Zaxir, Etemowa,

¹⁵ Orom, Nemir,

¹⁶ Àim, Zita, Mete-Xemez. Omono ka'api'i rupaw a'e tawhu waiwyr har wanupe wà no. Omono 9 tawhu Zuta izuapyapyr wama'e Ximeàw izuapyapyr wama'e wà, Àràw izuapyapyr wanupe wà.

¹⁷ Omono 4 tawhu Mezàmi izuapyapyr wama'e wà: Zimeàw, Zema,

¹⁸ Anatot, Arimon.

¹⁹ Omono 13 tawhu wanupe wà. Omono ka'api'i rupaw a'e tawhu waiwyr har xaxeto Àràw izuapyapyr wanupe wà no.

²⁰ Omono amo tawhu Eparai wama'e amogwer Koat izuapyapyr Àràw izuapyapyr wanupe wà.

²¹ Upyhyk Xikez tawhu wà. Upyhyk ka'api'i rupaw izywyr har Eparai ywy ywytyruhu hereko har rehe har wà no. Aze amo uzuka amo hehe ipuruzuka wer 'ym pà, upuner Xikez pe uzànw rehe. Koat izuapyapyr upyhyk amo tawhu wà no: Zezer,

²² Kimizai, Mete-Orom. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

²³ Upyhyk 4 tawhu Nà izuapyapyr wama'e wà no: Ewtek, Zimeton,

²⁴ Aezarom, Kat-Himon. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

²⁵ Manaxe izuapyapyr ipehegwer kwarahy heixe haw kutyr har omono mokoz tawhu wanupe wà: Tanak, Kate-Himon. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

²⁶ Koat izuapyapyr zeàààààm ma'e upyhyk 10 tawhu wà. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

²⁷ Zeroxon izuapyapyr wiko amo Erewi izuapyapyr romo wà. Manaxe izuapyapyr ipehegwer kwarahy ihemaw kutyr har omono amo tawhu Zeroxon wanupe wà: Korà Màxà ywy rehe har. Omono ka'api'i rupaw izywyr har wanupe wà no. Tuwihaw omonokatu amo tawhu teko izuka arer wanupe wà. Aze amo uzuka amo hehe ipuruzuka wer 'ym pà, upuner agwer tawhu pe uzàaw rehe. Upuner Korà pe uzàaw rehe wà. Zeroxon izuapyapyr upyhyk amo tawhu wà no: Meexetera tawhu, ka'api'i rupaw izywyr har rehe we.

²⁸⁻²⁹ Upyhyk 4 tawhu Ixakar izuapyapyr wanuwi wà: Kiziàw, Namerat, Zaramut, En-Kanim. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

³⁰ Upyhyk 4 tawhu Azer izuapyapyr wanuwi wà: Mizaw, Aminom,

³¹ Ewkat, Heow. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

³² Upyhyk pitài tawhu Napitari izuapyapyr wanuwi wà: Kez Karirez ywy rehe har. Upyhyk ka'api'i rupaw izywyr har wà no. Teko izuka arer upuner Kenez pe uzàaw rehe wà. Zeroxon izuapyapyr upyhyk amo mokoz tawhu wà no:

Amot-Nor, Kàràtà. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwy har wà no. Na'iruz tawhu upyhyk wà.

³³ Zeroxon izuapyapyr waànàm upyhyk 13 tawhu wà. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

³⁴ Amogwer Erewi izuapyapyr Merari izuapyapyr her ma'e upyhyk 4 tawhu Zemuròm izuapyapyr wanuwi wà: Zokineàw, Karata,

³⁵ Nimina, Naraw. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

³⁶ Upyhyk 4 tawhu Humen izuapyapyr wanuwi wà: Mezer, Zaxa,

³⁷ Kenemot, Mepaat. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

³⁸ Upyhyk pitài tawhu Kaz izuapyapyr wanuwi wà: Hamot Zireaz ywy rehe har. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no. Teko izuka arer upuner Hamot pe uzànw rehe wà. Merari izuapyapyr upyhyk amo na'iruz tawhu wà no: Mânài,

³⁹ Ezemon, Zazer. Upyhyk ka'api'i rupaw waiwyr har wà no. 4 tawhu upyhyk wà.

⁴⁰ A'e Erewi izuapyapyr Merari izuapyapyr waànàm wà, upyhyk 12 tawhu wà.

⁴¹ Izaew izuapyapyr omono 48 tawhu uiwy rehe har Erewi izuapyapyr wanupe wà. Omono ka'api'i rupaw waiwyr har wà no.

⁴² A'e tawhu wazywyr heta ka'api'i rupaw pitàitàigatu wà.

Izaew upyhyk uiwy wà kury

⁴³ Nezewe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e omono ywy waipy wanupe wemimume'u paw

Izaew wanupe. Ipyhyk mehe uzyppyrog hehe wiko pà wà.

⁴⁴ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e umuigo kar Izaew wanuwake har wanehe we wamuzeàmàtyry'ym kar pà wà. Ta'e umume'u nezewe haw waipy wanupe xe. Ni amo waàmàtyry'ymar nupuner kwaw wanetykaw rehe wà. Ta'e Tuweharupi Wiko Ma'e weityk kar a'e teko Izaew wanupe wà xe.

⁴⁵ Tuweharupi Wiko Ma'e uzapo teko Izaew izuapyapyr wanupe wemimume'u kwer ikatu ma'e paw rupi a'e.

22

Amo Izaew ta'yr wazuapyapyr uzewyr uiwy pe wà

¹ Na'e Zuzue omono'og amo Izaew ta'yr wazuapyapyr wamuwà wà kury: Humen izuapyapyr wà, Kaz izuapyapyr wà, Manaxe kwarahy ihemaw kutyr har wà.

² Uze'eg nezewe wanupe. — Pezapo Moizez Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiruze'eg hemiapo kar kwer. Peruzar heze'eg paw rupi no.

³ Ko 'ar nà'nàn, te kutàri napepui kwaw penywyr Izaew izuapyapyr wanuwì. Peruzar katu Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiapo kar.

⁴ A'e rupi Tuweharupi Wiko Ma'e pezar umur zeàmàtyry'ym 'ymaw penywyr Izaew wanupe wemimume'u kwer rupi katete a'e kury. A'e rupi, pezewyr peho ywy Zotàw yrykaw ikupe kutyr har penemipyhyk pe nehe kury, Moizez Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiruze'eg peme wemimur kwer rehe nehe kury.

⁵ Peruzar katu Moizez Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiruze'eg hemiapo kar nehe. Peruzar katu ize'eg nehe no. Pezamutar katu Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar nehe. Pezapó hemimutar nehe. Peruzar hemiapo kar nehe. Pepuir zo izuwi nehe. Pema'ereko izupe pepy'a pupe paw rupi nehe, penekwe pupe paw rupi nehe no.

⁶ Na'e Zuzue omono uze'egatu wanehe uzewi wamono kar pà. Uzewyr weko haw pe wà.

⁷ Moizez omono Màxà ywy pehegwer Manaxe izuapyapyr wapehegwer wanupe a'e. A'e ywy upyta kwarahy ihemaw kutyr Zotàw yrykaw ikupe kutyr. Omono ywy kwarahy heixe haw kutyr har inugwer Manaxe ipehegwer wanupe. A'e ywy upyta amogwer Izaew ta'yr izuapyapyr waiwy huwake. Wamuhem kar mehe omono uze'egatu wanehe.

⁸ Pezewyr putar peneko haw pe hemetarer katu ma'e romo nehe. Peraha putar ma'e tetea'u pezeupi wà nehe: tapi'ak, itaxig parat, itazu or, itazu morog, itaper, kamir tetea'u, topoz tetea'u. Pemuzaz'aza'ak a'e ma'e peàmàtyry'ymar wanuwi penemipyhyk kwer nehe, ipehegwer imono pà penywyr Izaew wanupe nehe.

⁹ Na'e a'e teko uzewyr weko haw pe wà: Humen wà, Kaz wà, Manaxe kwarahy ihemaw kutyr har wà. Wezar amogwer Izaew Xiro tawhu Kànàà ywy rehe har pe wà. Oho Zireaz pe uiwy pe wà. — Epyhyk kar a'e ywy Izaew wanupe nehe, i'i Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e Moizez pe a'e 'ym mehe.

Ma'ea'yr hapy haw Zotàw yrykaw izywy har

10 Na'e Zeriroṭ tawhu pe Zotàw yrykaw izywyr har kwarahy heixe haw kutyr har pe uhem mehe wà, a'e mokoṣ Izaew ta'yr wazuapyapyr uze-mono'og ma'e uzapo ma'ea'yr hapy haw uhua'u ma'e a'e pe wà. Teko upuner hexakaw rehe muite wi wà.

11 Amo umume'u wanemiapo kwer amogwer Izaew ta'yr wazuapyapyr wanupe wà. Na'e uze'eg uzeupeupe wà. — Peinu katu ko ze'eg nehe. A'e teko na'iruz Izaew ta'yr wazuapyapyr uzapo ma'ea'yr hapy haw Zeriroṭ pe wà: Humen wà, Kaz wà, Manaxe kwarahy ihemaw kutyr har wà. Uzapo a'e ma'e Zotàw yrykaw izywyr xe kutyr har rehe wà.

12 Teko Izaew izuapyapyr a'e wà, a'e ma'e henu mehe uzemono'og Xiro tawhu pe wà. Xiàmàtry'y m zane wà nehe, i'i uzeupeupe wà.

13 Na'e teko Izaew omono kar Pinez Ereazar ta'yr Zireaz ywy rehe wà. — Eze'eg eho Humen wanupe nehe, Kaz wanupe nehe, Manaxe kwarahy ihemaw kutyr har wanupe nehe.

14 Amo 10 tuwihaw oho Pinez rupi wà. Izaew ta'yr izuapyapyr uzemono'og ma'e omono kar pitài tuwihaw pitàitàigatu wà.

15 Oho Zireaz ywy rehe wà, Humen wanupe, Kaz wanupe, Manaxe kwarahy ihemaw kutyr har wanupe uze'eg pà wà. Uze'eg nezewe wà.

16 Teko Tupàn hemiaiḥu uzemono'og ma'e paw umur ko ze'eg peme a'e wà. — Mâràzàwe tuwe pezapo agwer iaiw ma'e Tupàn Izaew wazar iku-tyr. Mâràzàwe tuwe pepuir Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ma'ea'yr hapy haw iapo pà. Aipo

napeiko kwaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e rehe uzeruzar ma'e romo kury, i'i wanupe wà.

¹⁷ Aipo napema'enukwaw kwaw ikatu 'ym ma'e Peor tawhu pe zaneremiapo kwer rehe. Tuweharupi Wiko Ma'e uzepyk wemiailu wanehe. Te ko 'ar rehe xipuraraw ma'erahy a'e ma'e rehe. Aipo a'e ikatu 'ym ma'e iapo haw nuhyk kwaw peme, i'i wanupe wà.

¹⁸ Aipo pepytu'u putar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heruzar ire nehe kury. Aze peityk Tuweharupi Wiko Ma'e kutàri nehe, pyhewe wikwahy putar teko Izaew nànan a'e nehe.

¹⁹ Ko ywy na'ikatu kwaw Tupàn henataromo a'e, aze peze peiko, pezur xe kutyr Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e iziwy pe nehe. Tàpuzràn Tupàn pe imonokatu pyrer upyta xe kutyr. Tupàn wiko ipupe a'e. Penoz ywy pehegwer xe kutyr har nehe. Peityk zo Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e nehe. Urereityk zo pe nehe. Pezapo zo amo ae ma'ea'yr hapy haw Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar henataromo nehe.

²⁰ Pema'enukwaw Àkà Zera ta'yr hemiapo kwer rehe nehe. Na'ipureruzar wer kwaw Tupàn ze'eg. Numumaw kwaw imumaw pyràm. Tupàn uzepyk teko Izaew nànan hemiapo kwer hekuzaromo. Àkà umàno wemiapo kwer ikatu 'ym ma'e hekuzaromo a'e. Amo teko umàno a'e wà no, i'i wanupe wà.

²¹ Na'e teko Humen izuapyapyr wà, Kaz izuapyapyr wà no, Manaxe izuapyapyr kwarahy ihemaw kutyr har wà no, uwazar Izaew wanuwihaw waze'eg wanupe wà.

22 – Tupàn upuner katu a'e. Wiko putar tuweharupi nehe. Tupàn upuner katu a'e. Wiko putar tuweharupi nehe. Mâràzàwe tuwe uruzapo a'e ma'e ure. Ukwaw a'e. Pekwaw nehe no. Aze uruiko Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heityk arer romo, aze uruiko hehe uruzeruzar ire upytu'u ma'e romo, urezuka pe nehe.

23 Nuruzapo kwaw ma'ea'yr hapy haw ma'ea'yr ukaz paw ma'e ràm wanupe. Noromono kwaw aroزرàn hehe. Noromono kwaw ma'e Tupàn pe urezemuawyyze kar haw romo. Aze uruzapo a'e ma'ea'yr hapy haw Tuweharupi Wiko Ma'e heruzar 'ym pà, tuwe a'e ae uzepyk urerehe nehe.

24 Nan. Uruzapo a'e ma'ea'yr hapy haw ure, ta'e urukyyze pezuapyapyr wanuwi ure xe. Amo 'ar mehe uze'eg putar ru'u nezewe urezuapyapyr wanupe wà nehe. – Ma'e pezapo Tuweharupi Wiko Ma'e Izaew wazar pe, i'i putar urewe wà nehe.

25 Tuweharupi Wiko Ma'e omono Zotàw yrykaw zanemyteromo a'e. Peiko mokoz Izaew ta'yr wazuapyapyr romo: Humen izuapyapyr wà, Kaz izuapyapyr wà. Napeiko kwaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiai hu romo, i'i putar wanupe wà nehe. Nezewe mehe pezuapyapyr umupytu'u kar putar ru'u urezuapyapyr Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e imuwete re a'e wà nehe.

26 A'e rupi nuruzapo kwaw ma'ea'yr hapy haw ma'ea'yr ukaz paw ma'e ràm Tupàn henataromo imuza'akaw romo ure. Noromono kwaw Tupàn pe imono pyr hehe nehe.

27 Nan. – Xiputar Tupàn rehe zanezeruzar haw purupe hexak kar haw zane, uru'e ure-

zeupeupe. Urezuapyapyr ukwaw putar urezeruzar haw a'e wà nehe no. Aze uruexak nehe, urema'enukwaw putar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e pe ureremimono rà m rehe nehe: ma'ea'yr ukaz paw ma'e wanehe wà, ma'ea'yr izuka pyr wanehe wà, ma'e Tupàn pe urezemuawyze kar haw wanehe. Uruzapo nezewe haw ure. Nezewe mehe pezuapyapyr nuze'eg kwaw nezewe urezuapyapyr wanupe wà nehe. — Napeiko kwaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiaihu romo, ni'i kwaw wanupe wà nehe.

²⁸ Nezewe uruze'eg urezeupeupe. — Aze amo 'ar mehe uzeapo nezewe haw nehe, zanezuapyapyr upuner putar nezewe uze'egaw rehe wà nehe. — Pexak nehe. Zaneipy uzapo ma'ea'yr hany haw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e henataromo har zàwenugar a'e wà. Nuzapo kwaw ma'ea'yr hany haw ma'ea'yr ukaz paw ma'e rà m Tupàn pe imuza'akaw romo wà. Nomono kwaw Tupàn pe imono pyr hehe wà. Uputar Tupàn rehe uzeruzar haw purupe hexak kar haw wà, i'i putar wanupe wà nehe.

²⁹ Na'urepureityk wer pixik kwaw Tuweharupi Wiko Ma'e rehe ure. Nurupyty'u kwaw hehe urezeruzar ire nehe. Nuruzapo kwaw ma'ea'yr hany haw ma'e imono pà hehe. Noromono kwaw arozzràn hehe. Nuruzuka kwaw ma'ea'yr hehe ure wà. Xo pitài ma'ea'yr hany haw Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar henataromo har heta. Upyta tàpuzràn Tupàn pe imonokatu pyrre henataromo. Tupàn wiko a'e tàpuzràn pupe. Nuruzapo kwaw amo ma'ea'yr hany haw.

³⁰ Xaxeto Pinez a'e, hehe we har teko wanuwi-

haw wà no, Izaew uzeànàànàm ma'e wanuwihaw hehe we har wà no, wenu teko Humen waze'eg mehe wà. Wenu teko Kaz waze'eg mehe wà no. Wenu Manaxe kwarahy ihemaw kutyr har waze'eg mehe wà no. Ikatu waze'eg wanupe.

³¹ Na'e Pinez xaxeto Erezar ta'yr uze'eg teko Humen wanupe, Kaz wanupe no, Manaxe wanupe no. — Ko 'ar rehe xikwaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e zaneinuinuromo heko haw zane kury. Ta'e napezàmàtyry'ym kwaw Tupàn pe xe. Pepyro teko Izaew izuapyapyr Tuweharupi Wiko Ma'e izepykaw wi pe wà.

³² Na'e Pinez a'e, tuwihaw a'e wà no, wezar Humen Zirez ywy rehe wà. Wezar Kaz a'e ywy rehe wà no. Uzewyr Kànàà ywy kutyr wà. Umume'u a'e ma'e paw teko Izaew wanupe wà.

³³ Waze'eg ikatu Izaew wanupe. A'e mehe umume'u Tupàn ikatu haw wà. — Naxiapo kwaw zeàmàtyry'ymawhu nehe, i'i wà. — Ximumaw ywy Humen waneko haw nehe, ni'i kwaw wà. — Ximumaw ywy Kaz waneko haw nehe, ni'i kwaw wà no.

³⁴ Teko Humen a'e wà, Kaz a'e wà no, omono her a'e ma'ea'yr hany haw pe wà. — Ma'e hexak kar haw, i'i izupe wà. Ta'e nezewe i'i uzeupeupe wà xe. — Nuzawy kwaw Tuweharupi Wiko Ma'e Tupàn romo heko haw hexak kar haw zaneuwe a'e, i'i wà.

23

Uze'eg Zuzue teko paw wanupe

¹ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e umuigo katu kar teko Izaew a'e wà, waàmàtyry'ym arer waiwyr har wanehe we a'e wà. Nuzàmàtyry'ym kar kwaw

wà. Umumaw kwarahy tetea'u nezewe wà. Zuzue tua'uhez kury.

² Zuzue wenez Izaew paw wamuwà wà: teko wà, waneruze'egar wà, wanuwihaw wà, wanàmuz wà, zauxiapekwer wanuwihaw wà. Uze'eg wanupe. — Hètua'uhez kury, i'i wanupe.

³ — Pexak Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar hemiapo kwer paw rupi. Uzapo a'e ma'e paw a'e, ta'e ipurupytywà wer penehe a'e xe. Tuweharupi Wiko Ma'e uzàmàtyry'ym teko pepytywà pà a'e wà.

⁴ Pezeapyaka ko heze'eg rehe nehe. Heta we amo ywy penemipyhyk 'ygwer a'e. Naxityk kwaw a'e ywy rehe har wà rihi. Amuza'aza'ak a'e ywy amo ipegegwer romo. Amono a'e ipehegwer peme. Peityk amo teko pe wà. Pepyhyk waiwy wanuwi. Amuza'aza'ak waiwy ipegegwer romo ihe no, ipehegwer wamono pà peme ihe no. Uzypyrog Zotàw yrykaw pe kwarahy ihemaw kutyr. Oho Mezitehàn yryhu pe kwarahy heixe haw kutyr.

⁵ Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar umuzàn kar putar teko a'e ywy rehe har pewi a'e wà nehe. Omono kar putar multe xe wi wà nehe. Pepyhyk putar a'e teko waiwy nehe, Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar hemimume'u kwer rupi katete nehe.

⁶ A'e rupi pezeagaw Tupàn ze'eg Moizez pape rehe imuapyk pyrer paw heruzar pà nehe. Peityk zo ni pitài a'e ze'eg ipehegwer nehe.

⁷ Nezewe mehe napeiko kwaw a'e teko peywy rehe wiko ma'e wainuinuromo nehe. Pemume'u zo wazar tupàn a'ua'u waner pe wà nehe. Pemume'uahy zo penemiapo rà m a'e tupàn waner

rehe nehe. Pemuwete zo pe wà nehe. Pezeamumew zo wanenataromo nehe no.

⁸ Pezeruzar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e rehe, te ko 'ar rehe. Pezeruzar wiwi hehe nezewegatete nehe no.

⁹ Tuweharupi Wiko Ma'e umuhem kar teko uhua'u ma'e ikàg ma'e multe peywy wi a'e wà. Ni amo nupuner kwaw peneitykaw rehe wà.

¹⁰ Pitài Izaew umuzàn kar miw peàmàtyry'yamar wà, ta'e Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar wiko penehe we waàmàtyry'ym mehe wemimume'uahy kwer rupi katete a'e xe.

¹¹ A'e rupi, pezamutar katu xo Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar zo nehe.

¹² Aze napezeruzar kwaw hehe nehe, aze pezemuryparypar teko ko ywy rehe wiko ma'e wanehe we nehe, aze pereko penemireko romo pemen romo pe wà nehe,

¹³ pekwwaw katu ko ma'e nehe: Tupàn numuhem kar kwaw a'e teko peinuinuromo har a'e wà nehe. Na'ikatuahy kwaw peme wà nehe. Nuzawy kwaw ywytyr uzepykuz ma'e kwer oho ete ma'e peme wà nehe. Nuzawy kwaw puruzuka haw peme wà nehe no. Nuzawy kwaw purupetekaw pekupe pe har wà nehe. Nuzawy kwaw xu peneha rehe wà nehe no. Wiko wiwi putar ikatu 'ym ma'e peme ipuraraw par romo wà nehe. Te amo 'ar mehe pekàzym putar ko ywy ikatu ma'e Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar hemimur kwer wi nehe.

¹⁴ Hemàno haw 'ar uhem etea'i kury. Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar umume'u ikatu ma'e peme a'e. Umur a'e ma'e paw rupi peme. Pekwwaw imur awer. Uzapo wemimume'u kwer paw rupi.

Naheta kwaw ni pitài iapo pyr 'ygwer.

¹⁵⁻¹⁶ Azeharomoete Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar uzapo kar ikatu ma'e wemimume'u kwer paw rupi a'e. Nezewe rehe we, aze pemuwete amo tupàn pe wà nehe, aze pezeamumew wanenataromo nehe, a'e mehe wikwahy putar peme nehe. Uzepyk putar penehe nehe. Aze pezapo nezewe haw nehe, pezuhaw putar ze'egaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiapo kar iapo 'ym pà nehe. Na'arewahy ni pitài peinuromo har nupyta kwaw ko ywy hemimur kwer rehe wà nehe.

24

Zuzue uze'eg iahtkaw rehe teko wanupe

¹ A'e re Zuzue omono'og Izaew ta'yr wazuapyapyr paw Xikez tawhu pe a'e wà. Wenz amo wamuwà uzeupe wà: pureruze'eg ma'e wà, tuwihaw wà, tàmuz wà, zauxiapekwer wanuwihaw Izaew wainuromo har wà. Uzexak kar Tupàn henataromo paw rupi wà.

² Na'e Zuzue uze'eg teko wanupe kury. — Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e Izaew wazar umume'u ko ma'e a'e. — Kwehe mehe peipy wiko Ewparat yrykawhu ikupe kutyr wà. Umuwete amo tupàn wà. Peipy Ter her ma'e wiko Àmàrààw tu romo a'e. Wiko Naor tu romo no.

³ Nezewe rehe we anuhem Àmàrààw ywy Ewparat yrykawhu ikupe kutyr har wi ihe, Kànàà ywy nànnàn imuata kar pà ihe. Amuzàg kar izuapyapyr tetea'u izupe ihe wà: Amono Izak Àmàrààw pe.

⁴ Amuzàg kar mokoz awa Izak pe ihe wà: Zako, Ezau. Amono ywy ywytyruhu hereko har Xeir her ma'e Ezau pe. Wiko izar romo a'e. Zako uzewyr Ezit ywy rehe wa'yr wanupi.

⁵ Na'e amono kar Moizez Àràw rehe we Ezit ywy pe. Uzapo iaiw haw uhua'u ma'e a'e pe wà. A'e 'ar mehe apupyro a'e wi ihe.

⁶ Amuhem kar peipy Ezit wi ihe wà. Uhem Yryhupiràg pe wà. Nezewe rehe we Ezit ywy rehe har oho wanaikweromo yryhu pe ywyramawa pupe wà. Amo zauxiapekwer oho kawaru ku'az wà no.

⁷ Na'e Izaew wenz uzepyro àwàm ihewe wà. Amono ipytunahy haw wa'aromo. A'e rupi Ezit nupuner kwaw wanexakaw rehe wà. Amu'ar kar yryhu Ezit ywy rehe har wanehe. 'Y upyk wà. Pexak Ezit wanupe heremiapo kwer. A'e re pemumaw kwarahy tetea'u ywyxiguhu rehe peneko pà.

⁸ A'e re apueraha Amohe waiwy pe. Wiko Zotàw yrykaw ikupe kutyr kwarahy ihemaw kutyr wà. Amohe peàmàtyry'ym wà wà. Aityk kar peme ihe wà. Pepyhyk waiwy. Amumaw Amohe penenataromo ihe wà.

⁹ Na'e Moaw wanuwihawete Marak Zipor ta'yr her ma'e uzàmàtyry'ym Izaew wà wà kury. — Peho Màrààw, Meor ta'yr, ipiaromo nehe, i'i wemiruze'eg wanupe. Oho ipiaromo wà. — Emono ze'egaiw Izaew wanehe nehe, i'i Marak Màrààw pe.

¹⁰ Nahepurenu wer kwaw Màrààw rehe. A'e rupi umur ze'egatu penehe. Nezewe mehe apupyro Marak ipo wi ihe.

¹¹ Peahaw Zotàw yrykaw. Pehem Zeriko tawhu pe. Awa Zeriko pe har peàmàtyry'yim wà. A'e re amo teko peàmàtyry'yim wà: Amohe wà, Perize wà, Kànàà wà, Ete wà, Zirikaze wà, Ewe wà, Zepu wà. Aityk kar peme paw rupi ihe wà.

¹² Pehem 'ym mehe we amuhem kar mokoz Amohe wanuwihawete ihe wà. Amukyze kar ihe wà. Uzàn oho wà. Napemuhem kar kwaw pe wà. Ni petakihepuku pupe ni peywyrapar pupe ni penu'yw pupe.

¹³ Amono amo ywy peme ihe. Napema'ereko pixik kwaw a'e ywy rehe. Amono tawhu tetea'u peme wà no. Napeiko pixik kwaw a'e tawhu pupe. Peiko wapupe kury. Pe'u uwà peiko. Pe'u uri peiko no. Napezutym kwaw i'yw, i'i Tupàn.

¹⁴ Umumaw Zuzue wemimume'u kury. — A'e rupi, pekyze Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e wi nehe kury. Peiko hemiruze'eg azeharomoete har romo nehe. Peiko izupe uma'ereko katu ma'e romo nehe no. Peipy umuwete amo tupàn Mezopotàm ywy rehe wiko mehe wà, Ezit ywy rehe wiko mehe wà no. Peneharaz a'e tupàn ua'u wanuwi nehe kury. Pemuwete katu Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e nehe kury.

¹⁵ Aze napeneko wer kwaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiruze'eg romo nehe, pexaexak penemiruzar rà m kutàri nehe kury. U peruzar putar tupàn peipy wanemimuwete kwer Mezopotàm ywy rehe wiko mehe arer pe wà nehe. U peruzar putar tupàn Amohe wazar ko ywy rehe har pe wà nehe. Ihe namuwete kwaw a'e tupàn ihe wà nehe. Ihe nehe, heànàm a'e wà nehe no, urumuwete katu putar Tupàn Tuweharupi Wiko

Ma'e ure nehe. Uruma'ereko putar izupe ure nehe.

¹⁶ Na'e teko uwazar ize'eg Zuzue pe wà. — Nuruityk pixik kwaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ure nehe. Nurumuwete pixik kwaw amo tupàn ure wà nehe.

¹⁷ Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar zanepyro Ezit ywy wi uma'ereko e ma'e romo zanereko awer wi a'e. Upyro zaneipy a'e wi a'e wà no. Xixak hemiapo kwer upuner ma'e no. Uzekaiw katu zanerehe pe rupi zaneata mehe. Uzekaiw katu zanerehe amo ywy rupi zaneata mehe no.

¹⁸ Zanehoneho mehe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e umuhemuhem kar a'e teko zanerenatar wi wà. Tupàn umuhem kar te Amohe ywy rehe har ko ywy rehe wiko ma'e a'e wà. A'e rupi ure nehe no, urumuwete katu putar Tuweharupi Wiko Ma'e ure nehe no. Uruma'ereko putar izupe nehe, ta'e wiko Zanezar romo a'e xe.

¹⁹ Uze'eg Zuzue teko wanupe. — Napepuner kwaw Tuweharupi Wiko Ma'e pe pema'ereko haw rehe nehe. Tupàn ikatuahy ma'e romo hekon a'e. Numuawyze kwaw amo tupàn wamuwete har wà. Numunàn kwaw ikatu 'ym ma'e penemiapo kwer nehe. Numunàn kwaw pekatu 'ymaw pewi nehe.

²⁰ Aze peityk Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e nehe, aze pemuwete tupàn amo ywy rehe har pe wà nehe, peàmàtyry'ym putar a'e nehe, penehe uzepyk pà a'e nehe. Ikatu peme ko 'ar rehe. Nezewe rehe we pemumaw putar nehe.

²¹ Uwazar teko Zuzue ize'eg izupe wà. — Tuwe nuzeapo kwaw nezewe haw nehe. Ure ure-ruzar wer Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e rehe.

Urema'ereko wer izupe.

²² Na'e Zuzue uze'eg wanupe. — Ureruzar putar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e nehe, peze kwez ihewe. Pezeinu imume'u mehe, i'i wanupe. — Azeharomoete uruzeinu imume'u mehe, i'i izupe wà.

²³ Uze'eg wi Zuzue. — A'e mehe, peityk tupàn amo ywy rehe har pepo pe har pe wà nehe. — Uruzeruzar katu putar Tuweharupi Wiko Ma'e Izaew wazar rehe nehe, peze nehe.

²⁴ Uze'eg teko Zuzue pe wà. — Urumuwete katu putar Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar ure nehe. Ureruzar putar hemiapo kar nehe.

²⁵ A'e mehe a'e 'ar mehe Zuzue uzapokatu uze'egaw teko wanehe we Tupàn rehe we. Omono Tupàn ze'eg teko wanupe a'e pe Xikez tawhu pe. Umume'u hemiapo kar wanupe no.

²⁶ Zuzue umuapyk a'e ze'eg Tupàn pape rehe. Na'e upyhyk amo itahu kury. Omono a'e itahu ywyrà kawar iwype Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e imuwete haw pe.

²⁷ Uze'eg teko wanupe. — Peme'e 'àg itahu rehe nehe. Wiko putar zaneremiapo kwer hexak arer zàwenugar romo nehe. Wenu Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ize'eg awer paw a'e. Wiko putar pene-miapo hexakar romo a'e nehe no. Nezewe mehe napeityk kwaw Tupàn nehe.

²⁸ Na'e Zuzue omono kar teko a'e wi izuwi waneko haw nànan wà kury.

Umàno Zuzue, umàno Ereazar no

²⁹ A'e re Zuzue Nun ta'yr Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiruze'eg umàno a'e kury. Wereko 110 kwarahy imàno mehe.

³⁰ Uzutym hetekwer iziwy rehe Ximinat-Xera pe wà. Upyta Eparai waiwy ywytyruhu hereko har rehe Kaz ywytyr ikupe kutyr kwarahy heixe haw awyze har kutyr.

³¹ Teko Izaew izuapyapyr umuwete Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e Zuzue hekuwe mehe wà. Imàno re umuwete waiko wà no, amo tuwihaw Tupàn Izaew wanupe hemiapo kwer ikwaw par wanekuwe mehe wà no.

³² A'e 'ym mehe teko Izaew werur Zuze hetekwer Ezit ywy wi wà. Uzutym hetekwer Xikez pe wà. Kwehe mehe Zako ume'eg kar amo ywy pehegwer Amor ta'yr wanuwi a'e. Amor wiko Xikez tu romo. Omono 100 temetarer tâtà parat iapo pyrer izupe hekuzaromo. Zuze izuapyapyr upyhyk a'e ywy pehegwer a'e wà, ta'e wanu wiko izar romo kwehe mehe a'e wà xe.

³³ Ereazar Àràw ta'yr umàno a'e no. Uzutym hetekwer Zimea pe Eparai ywy rehe ywytyruhu heta haw rehe wà. Zuzue omono a'e tawhu Ereazar ta'yr Pinez her ma'e pe a'e 'ym mehe a'e. Upaw.

Tupàn ze'eg
Bible without Deuterocanon in Guajajára
(BR:gub:Guajajára)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guajajára

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Guajajára [gub], Brazil

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9788531109713

The Bible without Deuterocanon

in Guajajára

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-03-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0aad8539-54cc-5543-91cd-25f61502645a